КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШОАТТА, 31 январь 1970 шу. № 13 (4806). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхахьарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Ленин ваь 100 шу дизар белгалдоаккхаш, советски халкъо, социалистически мехкий халкъаша, дунен халкъашта юкъерча болхлой классо, дерригача хьалха латтача адамаша цIенча дегаца доккхал ду гениальни уйланхочох...

«В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга» хьача КПСС ЦК Тезисаш тIера.

ЛЕНИНСКИ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

100 шу

Гудермесса медико - инструментальни завода коллективо В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна шаршача кхе къастта дыннар айдена къахьег укх деношка кагирхоша. Эттара денагIа болх борах лоархIаш ва укхаза слесарь - комсомолец Р. Чатаев. Коммунистически къахьегама ударник а говза слесарь а хьалерах теши бенна штампаш хьае тIадилад цуша завода кулгалхоша.

Из болх говзен дикан бу Рамзана, денна нормаш 1,5-2 тIекхоачалю из.

СУРТА ТIА: Чатаев болх беш ва.

Василийко сурт.

БАЬЧЧА ЮБИЛЕЯ СИЙНА

Пятилетка чаккхйоалача, В. И. Ленина юбилей деадоча укх шера «Грознефть» объединене предприятей коллективаша берриге шоай низ тIабилийта хьахьег пхо шера плани тIанийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара. Мехкдаьтта довхараш дика толамаш дахьад хьадолккха «Iаьржа дошув» дукхагIа хилийтара, товарни продукцена реализаци яра, рентабельностен пайда барсн боарам лакхбара деькъе.

Объединене предприятей коллективаша къаьстта теркам тIабахийтаб къахьегама овсарле лакхъяре, керда техникен технологин производствона юкъехкахьара, керттерча производственни фондаш, къахьегама ресурсаш бизза пайда эцара, къахьегам дикагIа вIаштIехьбоаккхара.

1966—1969 шерашка планал совгIа даькхха мехкдаьтта 1,734 миллион тонн я. Пятилетка дIадахача дийнь шера продукцена реализаци яра чотах планах лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна баь пайда 13,94 миллион сом да.

Керда техника, технологи, рационализаторски предложенеш производствана юкъехкахьарах 1966—1969 шерашка паччахьалкхенна кхоадаь 67,9 миллион сом, цох совах кхоадаь 6,1 миллион сом да.

Пятилетка шерашка керда кийчоаь 2340 болхло, хIаьта шоай квалификаци лакхъяьй 16650 болхлочо.

Объединене предприятешка шерра социалистически ях йоархжаьй 1970 шера 22 апреле Сийлен юбилейни вахта дIаяхьа бокъо яккхара.

«Грознефть» объединене предприятешка хьинаре къахьегаш ва 4367 коммунистически къахьегама ударник, из сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабу 13 эзар гаргга ва болхлочо.

Ди тIехьа лаккхагIа хул мехкдаьттахоша доаха къахьегама толамаш. В. И. Ленина юбилей дикача къахьегама толамашца кхоачаьра къовсам лоаттабеча «Грознефть» объединене предприятей коллективаша 1970 шера укх тайпара социалистически декхараш тIаийцад:

1970 шера 26 январе В. И. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене предприятей профсоюзни - бовхама активе собрание дийца а дийца массовар разза а волаш тIанийцад социалистически декхараш.

Производства техническа бовзам тIабаран къахьегама овсарле лакхъяран чотах пятилетка тIехьарча шера план ханал хьалха кхоачашъе, задание совгIа 500 эзар тонн мехкдаьтта даккха.

1970 шера къахьегама овсарле планах лаьрхIачул цхьа процент лакхъе.

Продукцена реализаци яра четах планах совгIа паччахьалкхенна ялх миллион сом пайда ба.

Керда техника, технологи, рационализаторски предложенеш производствана юкъехкахьарах паччахьалкхенна 2,3 миллион сом кхоадда.

КЕРДА ДЕКХАРАШ

Укх деношка «Октябрьнефть» НПУ профсоюзни конференци яьлар. Цига соахк тIанийца хинна социалистически декхараш кхоачашдарах лаьца доклад йир промысла управлене начальника Дмитреев Иван Сергеевича.

Баьчча юбилей сийна вахте а етта лакха толамаш доах управлене коллективо. 1969 шера паччахьалкхен план 26 ноябре кхоачашъяьй, планал совгIа 77458 тонн «Iаьржа дошув» а доаккхаш 14 процент лакхъенний къахьегама овсарле, мехкдаьтта тоннага дIабода мах 13,6 процент лоцбеннаб.

Конференце керда социалистически декхараш тIаийкар. 27 декабре паччахьалкхен план кхоачаш е а планал совгIа 660 эзар тонн мехкдаьтта даккха а лаьрхIад цар, цунах 104150 тонн баьча юбилей хьатIакхачалехьа доаккхаш.

И. ГЕНЕРАЛЕНКО,
«Октябрьнефть» НПУ юрисконсульт.

РАЙКОМА ПЛЕНУМ

Укх деношка КПСС Наурски райкома пленум хилар.

КПСС ЦК декабрьски (1969 ш.) Пленума итогехи райкома партийни организацеш хьалхашка латтача декхарехи «доклад йир КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара В. П. Пожидаева.

Прениеш къамаьлаш дир Ленина цIерагIча колхоза бригадира Р. М. Рустамова, «Наурский» совхоза трактористо Н. В. Гринченкос, райкома организационно-партийни балха отдела заведующе Т. И. Сябира, иштта кхычар.

Пленумо дакъа а лаьцар къамаьл а дир Нохч-ГIалгIайн АССР халкъа тIахьожама комитета председатела Р. А. Саламовас.

Дийцача дешах лаьца резолюци тIаийцар пленумо. Цу тIа къоабалъю КПСС ЦК декабрьски (1969 ш.) Пленума решенеш, хIаьта пленуме хьалхе лелаяраш кхоачашъяран уж тIа а пIцар.

Г. ВЕДЗИЖЕВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАРАШ

Лакхача къахьегама толамашца чаккхйоалаьб январь бутт Грозненски химически комбината болхлоша. Продукцена реализаци яреи товарни продукци арахецарен бетта план 28-ча январе кхоачашъяьй цар. Укх жедисача шин дийнахь планал совгIа комбината коллективо арахецаргда эзараш сомий мехка синтетически спирт, ацетон, фенол, кхыйола продукци. Комбината цехашта юкъе аьржача социалистически ехье хьалхара моттиг лаьккхай Дронкин Владимир, Баев Александр керте лаьттача цехий коллективаша.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода ни. Горбатенко, Васильева, Колесникова керте латтача установкай технологаша мехкдаьтта продукци арахецара бетта план 26-ча январе кхоачашъяьй. ХIанзалехьа планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци итташ эзараш сомий мехка я. Иштта бетта план кхоачашъяьй П. Н. Румянцев керте латтача шоллагIча цеха технологаша а.

Л. БАГРИНЦЕВА,
Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода планови отдела экономист.

«Горекнефть» НПУ кIоарга бурувдеттача конторе хьалха латт бурувдеттача мастера В. В. Феоктистова бригада. Бурув тохара бетта план 28-ча январе кхоачашъяьй цо. № 66 йолча скважинана 4650 метр кIоарга бурув техача мехкдаьтта кIеж техаргхьалрах дог тийша ба уж.

З. МАРЧЕНОК,
тха штате йоаца корр.

ГIАДВУГА ТОЛАМАШ

«Малгобекнефть» НПУ бурувдеттача конторе болхлошта хьалхашка доккха декхар латт. МалгIабика - Вознесенски майда тIа тохама дукха бурув тоха дезаш ба уж. Ала деза, дIадахача шу бурувдеттараштта аьтув болаш ца хилар. Балха тIа дукха гIалаташ дувлийтар, аварещ хилар. Духьал уж гIалаташ тоадеш йоань балха за 19 эзар сохьт да. Йоккха аварещ хилар №№ 901, 890 йолча бурувоийле. ХIанз а тIехьа пIеньаь дIахьаша я цига хинна аварещ. Из бахьан долаш № 901 йолча скважина бурув тохара план кхочаш ца яь керош болаш да гIулакх.

Дукха ха дIалацераш совгIа иштта за а ду скважинаш осложнени хилча. Масала, № 848 йолча скважинета 500 эзар совгIа сом ахча дIадахар. Сметах лаьрхIачул дукхагIа да из. Дукха къахьийгачул тIехьагIо иххера дIакъоалийзар из скважина. Мадарра аьлча, контора бурув тохарга дIадаха ахча планах лаьрхIачул 1,5 миллион совгIа да. Геттара лоха и къахьегама овсарле. Графиках де доагIа болхаш, 52 процент ира кхоачашдаьдац конторе, хIаьта юхейнса 48 процент ха — цхьаккха пайда а боацаш подсобни балхаш деш йоаьй. Соахк мехкдаьтта доахараш 9 скважина дIаяла езаш яр, хIаьта дIаеннараш ерригаш а 6 скважина мара ю.

Укх деношка болхлойн гIулакхерча паьхен собрани хилар конторе. Цига дийцар уж кхоачамбоацараш, белгалдаьхар дIахо йодача хана балха юкъера уж дIадахара лаькъаш. Укх шера 42500 метр бурув тоха деза контора болхлой.

КIезига болх бац цар бе базар. Бурув а теза мехкдаьтта доахарашка 6 скважина дIаяла езаш я. Бурув тохара сухьл цхьан станока лаьрхIача 234 метрага кхачалцо лакхъе еза. Уж хьалхашка латта декхараш кхоачашдара торонаш йолаш я. ХIанз 15 бурув детта станок я болх беш. Укх шера керда скважина хьалъяьй. Царех цхьан скважина бурув тохаь Хамурзиев ХьакIашн бригада я. Январа хьалхарча шин деядах бетта задани кхоачашъяь хIанз февраль бетте чотах бурув тохаш я из бригада. Иштта дика къахьег Г. Попхадзе кулгалдеча бригада а. Кердача шера толамца шин болх дIаболабьаь контора производственно - диспетчерски служба. Служьбана чубоагIа йоккха опыти лакха говзали йола инженераш. Телеуправленега гIолла 12 бурув деттача скважинана тIахьожам лоаттибу служба. Цо эзарий боацаш скважинашка болх байта вIаштIехьдоалийт. Укх шера шоай ерриге торонаш оарцагIа а дьха болх дика дIаболабьаь бурувдеттараша. Хьалхара толамаш гIадвугаш да.

А. БИРЮКОВ,
МалгIабикнефть НПУ бурув деттача контора бурувдетта мастер.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Ленински юбилейна дикача толамашца паччахьалкхе кийчлуш ба Шаьла района Куйбышева цIерагIча колхоза Бачий - юртарча шурий - товарни ферма хьайбаш леладераш. Деттайн долча доахшина зооветеринарни бокъонаша дIа ма деххара гIулакх дарах цар торо хинна укх бетта хьалхарча 25 дийнахьа доахангара яккха шура 11 эзар килограммага дIакхоача. Цул совгIа лакха я шурий хьоанал — 4 процент. Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад доярчаша З. Цициевас, К. Якаевас, А. Джамалуевас.

А. СУХОРУКОВ.

КПЧ ЦК ПЛЕНУМЕ

ПРАГА, 29 январь. (ТАСС). КПЧ ЦК Президиумо оттадаь КПЧ ЦК состава деш дола цхьайола хувцамаш селлаи могадир КПЧ ЦК пленумо.

ЧТК агентства беча хоамах, О. Черника, К. Полачека КПЧ ЦК Президиума члена постера, хIаьта Ш. Садовский КПЧ ЦК Президиума члена а Секретариата члена а посташкара дIабовларах йола отставкаш тIанийцар пленумо. Пленуме хоам бир цхьан О. Черника ЧССР федеральни правительства постера, К. Полачека чехословацки профсоюзий Центральни совета председатела постера, Ш. Садовске Словаке КПЧ ЦК хьалхарча секретарен Секретариата членен постера дIабовлаш отставкаш яь хилараш. Пленумо тIанийцар ЦК цхьаболча члений отставка, къаьстта аьлча, могадир КПЧ ЦК Президиума предложенеш КПЧ ЦК постера А. Дубчек дIавалар.

КъайлагIа кхадж а тоссаш КПЧ ЦК Президиума членалла хержаб А. Капек, И. Корчак, И. Ленарт, КПЧ ЦК Президиума членалла кандидаталла — Д. Ганес, Гула, А. Индра.

Л. Штроугал паччахьалкхен посте вахийтарах, КПЧ ЦК из мукъаваьлийтар КПЧ ЦК секретара, КПЧ ЦК Секретариата члена, КПЧ ЦК бюро чешски областашка беча партийни балха хьалхе лелаяра председатела а секретара а декхарех. Цу посташка КПЧ ЦК хержар И. Кемпной. Пленумо чIоагIвар Я. Фойтик КПЧ ЦК Секретариата членалла а секретаралла а, М. Моц — КПЧ ЦК Секретариата членалла.

И. Ленарт КПС ЦК хьалхарча секретаралла могаврахи цунца дувзадена из КПЧ ЦК секретара декхарех мукъаваьлийтарахи йола предложени могайир ЦК.

КПЧ ЦК состава юкъе вахийтав В. Горачек, А. Кроужил, В. Пирошик, Я. Пирч, Я. Шимек, Э. Турзо, Ф. Ондржик, Р. Каска, Я. Гейна КПЧ ЦК кандидатхиннчара членалла ваьккхав.

КПЧ ЦК тIанийцар Л. Кардец, О. Матейкес члений посташкара дIабовлар, хIаьта Я. Козел КПЧ ЦК чешски областашка беча партийни балха хьалхе лелаяра КПЧ ЦК бюро членалла чIоагIсекретара постера дIавалар, баьб К. Беранек, Э. Эрбан, Б. Швестка, бюро секретаралла Я. Баркла, А. Ковальчик, В. Свобода.

КПЧ ЦК чехословацки профсоюзий Центральни совета председатела посте могаваьв Я. Пиллер, чехословацко-советски доттагIален союза ЦК председатела посте — Д. Ганес.

ЮХАОТТАШ ЛАТТ ШИРА КРЕПОСТЬ

ДЕРБЕНТ. Вай мехка эггара хIаьнагIчарех йолча цхьан городе дисад дукха архитектурин памятникаш. Царех эггара дукхагIа хьажа дог доагIаш я оборонительни сооружени комплекс — VI бIаьшере хьалъь кхо наIараш, гIалаш, «Нарын-Кала» яха крепость йола крепостной пенаш. Ракушник яхача кхераш йоккхий IаькъеIх дахь 40 километр дIахьа гIовеш форда тIара лоамца урагIдахад.

ХIана город хано дохадаьча крепостной пенал гаьнна яьннай.

Дукха ха йоаццаш Дербентски крепосте баьдкар гIишлошъераш. Из крепость юхаметтаотаеча дакъа лоацаш я Дагестана культура министерства Iалма — реставрацконни производственни мастерской.

А. ПУТЕРБРОТ.

ЯХАШ Я КЪАЬНАРА ИСКУССТВО

НАЛЬЧИК. Изобразительни искусствай Кабардино-Балкарски музее хьахьокхаш я самодеятельни художникий мастерий — прикладникий произведенеш. Массехк бIаь шу хьалхо гера говза де хоаш ба яхаш цIи хеза бар черсий. Черсий мастеро яь дото; е дошуа даьккха шалта шийсельча цхьа доккхача хIамап аьттув балар лоарйIар. Ерригача Кавказе даьржад бустамаш йола черсий чокхеш, тIаьагIача говра тулмаю ноараш, тIаккуллаю ферташ.

Яхаш я къаьнара искусство, дIахо дегIа а йоагIа.

Э. МАЛЬБАХОВ.

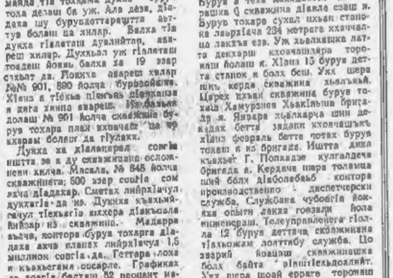

БIАЬСТАННА накъадолхаш...

КИЙЧО ЕШ БА МЕХАНИЗАТОРАШ

Ерригa юртбоахама техника, тIахьатесса инвентарь бIаьстан кхашкарча балхашта ший хаиахье кийчъяра доле Сунженски района механизаторий кхайкарах хьал а лаьця, тха колхоза механизатораша доиш деннадар тхьоалагIа февраль тIекхоачаш ерригa машинно - тракторни парк кийчоп линейка тIа оттае. Тхена кора уж кхоачащде хала хургдолга, хIана аьлча тха колхозе яц техника ремонт яра эша помещенеш (типовой мастерскеш), кхочем болаш як оатхалаш. Цхьабакъда халонех къахка тIехьашка боалец тха ремонтникаш. Из къаьгга хьахьокх дIадахача шера йиълагIча квартале тха ремонтникаша даьхача толамаша. План тIеккоачаш а еш берайтта трактора ремонт йир цар. Цу тайппара тIехкхоачашйир механизатораша юртбоахама инвентаре ремонт яра квартальни план а. Цул совгIа, тоаь яьнача техника дикалга хьожаш йолча комиссе, техникана ремонт яра балхаш дикал лакха йолаш чакхдьхад аьлча белгалдаьккхар.

Дика къахьег ремонтникаша хIанз а. Къаьстта белгалбаьннаб цхьоалагIча тракторно - полеводчески бригадера Ш. Цогуев, слесарь В. Абдурашидов, шоллагIча тракторно - полеводчески бригада трактористаш Т. Калаев, Б. Джамалдинов, А. Халимов, кхыбараш. Гуш да социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдергдолга. Механизатораша шоаш хьаю эшаш йола оттaлаш, къаьнараш юхметтаоттаю. Техникаш тIехьатессача инвентарин ремонт яра района боахамашта, юкъе хьалхара моттиг яккха лерхIаш ба тха механизатораш.

Юртбоахама техникана ремонт яра оийсса лоархI оаха автомобильни транспорт ший хаинахье тоаь яккхар а. Сезонни техосмотр хулача хана машинашта ремонт ць яяхара тайп - тайпара мероприятеш белгальяьй. Цу гIуллакхо торо хулийтаргья бIаьстан кхашкара балхаш ший хаинахье чакхдаха.

Массехк дош ала безам ба сон механизаторий кадраш кийчъярах. Ерригача техникага шин сменах болх байтара тхоай колхозе дIавагIаьехкача курсашка 29 саг деша вахийтав оаха. Цул совгIа, «Степной» совхоза лаьрххIа кхаллаха вIашагIъехкача курсашка кхы а баркI кхалсат деша яхийтай. Лоацца аьлча техникага шин сменах болх байта нех хургба тха.

Н. КАНАЕВ,
Гудермесски района «Кавказ» колхоза керттера инженер.

БIАЬСТИ ЮХЬ IАЬРЖЛУРГЙОАЦАШ

ДIадахача шера тха совхоза 100 эзар сом цIена пайда хилар. ХIаьта а дукха кхоачамбоацараш дар кхаш леладерий балха юкъе. Уж кхоачамбоацараш, гIалаташ кхы ца хилийтара де дезар белгаз я даь В. И. Ленин ваь бIаь шу дузаче укх юбилейни шера лакха хьунхам кхебара хьинар кхо ца деш къахьегаш ба тха совхоза болхлой. Дика аьла, чудолийташ хий дилла, удобренеш сехка кийчдьана 2035 гектара тIо дIадийре гурахь дуь клит. Зяба аьха даьннад 3287 гектар лаьтто. ХIанз цу лаьтта органически удобренеш йоехкаш ба совхоза механизатораш. Из болх беш я йиъ механизировании отряд. Царга я 23 трактор, 4 погрузчик 2 бульдозер. План 8000 тонн йолча шекара свеклан хьажкIаши дIаюургйолча кхашка 5600 тонн кхо диллад механизатораш. Органически удобренеш йохкишехье бицлац кхаш леладераш гурахь дIадийнача клата подкормка е я, 1700 гектара тIе гурахь дIайийниче культурашта минеральни удобренешца подкормка яь баькаб уж.

ХIане, Iа декъа латтача хана, лаьрхIаме гIулакх да гурахь дIабийнача культурашта чудолийтар хий диллар. План 600 гектар йолча 480 гектара тIа хий дилла баьннаб уж хIанзале. Царех 280 гектар гурахь дIадийна клит а.

ВIашагIъехка кьаннй совхозе хьажкIаш, шекара свекла, баьцалараш кхедергйола бригадаш, чIоагIъяьй звенош. ХIаьта отделенешка, бригадашка собранеш хиннай. Цига белгалаьяь укх шера де дазар, болхлоша тIаийцад керда социалистически декхараш. Масала, юкъера лаьрхIача, гектара тIара 21,3 центнер клат, шекара свекла план 190 центнер йолча 280 центнер чудоа дош делар механизатораша, нийсъеш латт севообороташ.

Отделенешка болх беш я агротехнически курсаш. Цига Iомабу бригадираш, звеньяй кургбола кулгалхой, шоай говзал лакхъеш ба механизатораш, кхаш леладораш. ХIара денна ю занятеш боахама специалисташа, йоккха опыт йола кхаш леладераш. КIирагIа цкъа занятеш центральни усадьбе хул. Цига лекцеш еш юртбоахама производственни управленерча, кхыча районашкарча специалисташа, лектораша.

Геттара дика къахьег совхоза юртбоахама техника тоеш боехкача механизатораша. Из хьаькох укх цифраша. ДIадахача шера йиълагIча квартале планах тое езеш 18 трактор яр, хIаьта план тIеIькхоачаш а еш 22 трактор тоайир цар. Укх юбилейни шера хьалхарча бетта тоаьраш 10 трактор я. ХIаьта совхозе хIанз тое езаш йисар 10 трактор мара яц. Планах 1-ча марте тоаь яха езаш я уж. Цхьабакъда совхоза механизатораша дош деннад, февраль бутт юкъебахалехьа йиса тракторaш а тоаь яха. Цу тайппара дика вIаштIехьдаьхад тIехьатесса инвентари комбайнаши тоаяра балхаша а. Из техника инвентарь тоаяра план хIанале 95 процент кхоачашъяьй совхозе.

А. АТАБАЕВ,
Урус - Мартана района «Горец» совхоза керттера агроном.

Ха дIа ца йоахийташ

Надтеречни района «Знаменский» совхоза механизатораша дош деннад кхийтталагIа февраль тIакхачалехьа бIаьсти кхашкарча балхашта эшаргйола ерригa юртбоахама техникеи инвентари тоаь яккха. ХIанзалехьа кийчоа линейка тIа оттавь 23 трактор. Уж балхаш деча хьинаре дакъа лаьцар механизатораша А. Гохчиева, И. Тамаева, И. Эльмурзаева, кхыбараша. Мастерской хьалашка цар шоаш хьаю эшаш йола оатхалаш, къаьнараш юхметтаоттаю. Денна 150 процент а кхы тIех а кхоачашъю цар шоай сменни нормаш.

Р. ДЫШНЕВ,
Надтеречни района «Знаменски» совхоза парткома секретарь.

Сурто бехк бу:

«ХУР ХУРГДА, ХИННАР ГУРГДА»

Укх сурта тIа лаьмача дешарашта хетаргда боахама механизатораш органически удобренеш шоай бохкама кхашка дIаккухьаш ба, аьлла. Бакъда цо сия ма лебIалит дарга цо. Укх сурта тIа шоаш бIаргату Наьсарен района «Плиевский» совхоза Яндарерча отделенера кхо лайн болха Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза къахьегамхой. Шоай кхашка вIалла яьха а ца удобренеш «Плиевский» совхозе. Иззамо лоадам боаца хIама укхаза теркалдеш а даи. Цудухьа дIадахача шера совхозе хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача чуена хьажкIаш ворхI центнер совгIа мара яцар.

Иштта кургла гIулакхаш укх шера а. Хур хургда, хиннар гургда, яхаш багIача тара де совхоза кулгалхоша леладер.

И. Плиева сурт.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН ЭКОНОМИКА ДІАХО А АЙЯРА

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА, ТРАНСПОРТА, ГІИШЛОШЪЕЧА, ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ АКТИВА СОБРАНИ

Хьалхагіа хоам ба хиннача тайпара, республика промышленноста, гіишлошъяра, транспорта, юрта боахама болхлой актива собрани хилар Грозне укх шера 27январе. «1969 шера республика промышленносто, гіишлошъяро,транспорто, юрта боахамо бьча балха итогий а юбилейни, 1970 шера, пачхьалкхен плани социалистически декхараш кхоачашдеста Іалашдара де дезеча гіулакхий а хьакъехьа» доклад йир Нохч-Гіалгіай АССР Министрий Совета председателa М. Г. ГАЙРБЕКОВА.

Нов. М. Г. Гайрбекова доклад

— Тахан вай уккхаза гулделлад, йоах докладчико. — 1969 шера бьча балхен декхараш кхочашдарен итогаш яр я республика промышленность, гіишлошъеляга, транспорт, юрта боахам діахо де-тіа ккуллара декхараш белгалдар я, ленински юбилейна даха доагіача тайпара лакъадахен деррига хьоккамашта пятилетка хелал хьалха кхочашъен вайга йиш хулийтаргіолаш доля декхараш 1970 шера тіаэнар а дукъа.

Дикача темпаеш дегіаух Нохч-Гіалгіайчен халкъа боахам. Промышленни производства боарам пятилетка дить шера 81 процент совгіа лакхбеннаб, хіаьта къахьегама оасарле цу цхьан ханна 33 процент лакхъяннай. Цу даннеша хьахьокх, вай республике промышленни производство лакхъялара темпаш КПСС XXIII-ча съезда Директивашка оттаьча задаяел тіехъювлаш хилар.

Хіанзарча этапера социалистически яхьа белгалегіа йола оагіув я къахьегамхой творчески хьнари инициативен ціакхха а ца хиннача тайпара яйлар. Халкъа боахама дерригача доалъоика кіезига бац ленински къахьегама вахта сийлена діахьош йола хьалхалаттараш 12 эзар гаргга боалло, дхе шера задани хинал хьалха кхоачаш я ль. хіанз хьетіайогіача пятилетка чотах къахьегаш ва. Юбилей сийна лелеча яхье дика толамаш доах производстве хьалха латтача къаьст-къаьстача болхлоша дакъа ца Іеш. Оарчача коллективаш я: «Старогрознефть» «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управленеша, химкомбинато, нефтемаслозаводо, Грозненски лесхозо, кхычар.

Цхьабакъда, КПСС ЦК декабрьски Пленумо хьалхашка оттадаьча доккхийчен бохктоккамечен декхарашка хьежжа карагіаьннараш дузийча хана вай мукІарал ле деза, пятилетках діадахача шерашка, къаьстта а 1969 шера, вайна карагіаьнараш вай республика объективни хьалашкен тоопашкен хьежжа ца хилара. Халкъа боахама дукхача доакъашка хіанз а дукха да кхоачамбоацараш, аьттехьа а бізза пайда эцац чурча резервех.

Хіанз кіезига нийслац пачхьалкхен планаш кхочашъяра гіулакх талмастта леладеш, къаьст-къаьста кулгалхой декхараш кхоачашдара юстарбоала, дуьлийтача гіалатташтен теркал ца деш карара дуьлийтача хіамаштен хьалхара бехктоккам шоашта тіера діа а баьхкха, кхычарна діатіабилла гіертеш йола моттигаш. Дукхьал из да пачхьалкхен планех лоархіа ца еш йола предприятеша организацешна вай хіанз а дукха хилара баьхенех цІ.

1969 шера продукцена реализацера планаш кхоачашъбьяли республикерча 28 предприятe. 19.7 миллион сома маьхе тайп-тайпара изделеш мехкага діакхачийтанцар. Цу цхьан ханна белгалдеккхе деза, цхьайола предприятеш хіара бетта-бетта а кхьметтал шерона шера а тіехьаюсаш хилар. Масала, віаштта укх дить шера планаш кхоачашъбьяли Гудермесски кирпични заводо. Дукхха хьалхагіа деш тіехьаюсаш Хьагоагіа Шалински вышкабетонни изделей завод, Ермоловски леспромхоз, Старопромысловски кирпични завод. Цу предприятей кулгалхошта ихьа ль Іийнаш критика, хіаьта нуних де доагіар даьдац цаь. Гучох, гіулакх толле хоаргіолаш уж бий бешй хьажа деза хl хьатіахкачьяй. Уж коллективаш тіечьайнсара хьалхара ціенхашта бехк тахка безз паоте городскойи районнии комитеташа а хіаьта нийтта йоагі-йоагіача министерствай, объединеней, управленей, тресташ кулгалхой а.

Областной партийни организаци ціенхашта теркал ца йича чкан планови заданей дикка дожна дакъа шера тіеххьарча беттанка доахаш йолча оала чийцина айпера практика. Дукхала а дикала а хьокхамаш тоадара йолча резервеех пайда во эи дукхача предприятешка. Аллха цхьан 1969 шера 30 гаргача предприятех лохбалийтаб къахьегама оасарлен боарам. Кіезига ца юкъера алапи къахьегамал оасарлонал дукхагіа лакхдуш йола предприятеш а. Хіанз вхенел дукхагіча предприятеша производство яйеля къахьегама оасарле лакхъяла чотах я ца деш, болхлой дукхагіа хилийтара кьисвадия Іалашду.

Укх тіеххьарча хана предприятей дукхача кулгалхоша: партийни профсоюзни организацеша лыгіьяйтай экономически дешьяй, производства эффективность лакхъяра еш йола уйла. Промышленносте кулгаша къахьегаш 34 процент бохлой ба. Шенхаштта оарцагіа ца хоалар дита йиш йолаш ди прогулаш яр, тайп-тайпарча гіулакхашта къахьегамхой балха тіера бахар бахьан долаш балха ха дукха йоеш хилар. Масала, совхка 30 эзар совгіа сагаьди прогулаш хиннай, цу тіа а царех дукхагіа ярaш юрта боахо малараш маларча юазаваьна а я.

Къахьегама оасарле лакхьйр дукха лоаттабеча къовсама хоадамболаш бола лостам ба технически прогресс. хьалха латта опыт шерра юкъехкудар. Къамаьл о дац цу хьакъехьа чай кіезига хіама деш хиларах. Цхьабакъда, віалла а ла йиш йолаш хіама дац керда техника юкъехкахьара планаш республика промышленносте цхьанна а шера кхоачаш ца хилар. Дукхха а доаладе йиш а болх бе йоаллийтача предприятеша, цехаша, агрегаташа эффективность доха йолаш бола беш хилар а халкъа боахама тоъал дукха продукци хьа ца луш діаьха ха йоаккхаш хилар а. Хіанз республике діоттаниза 28,2 миллион сома маьха оборудовани я.

Вай сагот ца деш дкха йиш йолаш дий цхьа цхьан предприяте продукци хіанз а дикала пачхьалкхен знак йоаш хилар. Цул совгіа, хіанз а кіезига нийслац стандарташка хьежжа а хіоаршиа діадекхарша ца яххара я йоаш эсала продукци арахецаш йола моттигаш. Брак яьяй харцахаа яьйй хіамаш юха тоеш кхы тіа а дукха къахьегамен финансови ресурсаш йоае эзаш хул предприятеш.

Промышленностера хіанз а діадаьхадац алкха брак яр бахьан долаш хула зенаш. Діадахача цхьан шера 650 эзар сома хиннад уж. Промышленность біарча хьайіиче цу юкъа пайда хьа ца луш діадахийта рузкъа ах миллион совгіа сом да. Сома лоархіаш товарни продукци яккхарга діа додар лоххара оттаьчай задашех лоархіаш цхьайола предприятеш, организацеш, ведомстваш. Промышленность біарчча хьайіцача 1969 шера 11 бетта совкагіа діадаха ахча 4726 эзар сом хилар.

Пачхьалкхено хіара шера Іалаьмате дукха ахча хьахен вайна промышленни, юртбоахама, гражданчки гіирсаш хьалдара. Цхьабакъда, цу ахчех бизза пайда эцац, объекташ хьалъаь яхара хадаш даим талхаю. хіаьта из бахьан долаш хьалден далалза дукха гіирсаш дуc. хіанз 250 миллион гарггча сомага діахкачаьд уж. Республике шера діойхийтача капиталовложенал тоъал дукхагіа да из. Чуіе шеноп, школаш, берий учрежденеш республике сагота ззшашхьа а. шерра-шера юкъегійоах уж учрежденеш хьалъаь яхара плани.

Діадахача, 1969 шера, гіишлошъечара гіулакхаш тоаденнадац. Капиталовложеней еррига план 68 процент кхочашьяьй, хіаьта гіишлон-монтажни балхий план — 90 процент. Цу тіа а 1968 шераца нийсбича гіишлон-монтажни балхи боарам 11 процент лохбалийтаб. Юкьагіаьккхай лоархіаме промышленни юртбоахамен дукхха объекташ хьалъаь яхара план. Чуіе кіенош хьалдара план 68 процент мара хкоачашъяьяй. Республикерча гіишлошъечен монтажни 62 организацех 33 мара лоархіаьяьи планах. Дукхагіа йолча гіишлошъеча организацешна рентабельно бац болх, доккхий зенаш хулийт. Діадахача алхха цхьан шера кхо миллион сома хилар уж. Гіирсашка сон дукха мах бахара дукхагіча даькъе бехке ярaш проектни организацеш я.

Гіишлошъераша болх во белга кертерча даькъе гіишлошъеча организацейн гіишлой материалий предприятейн материально-технически база ца хилча да. Дукхача гіишлошка хьалхагіа а сеина лохб ба къахьегам віаштіехьбаккхара боарам, бизза пайда эцац балха хинах, балха ха зеха дукха йоь, материальни базам тіабехийтара ланиципах бизза пайда эцаш, йоаггіаш йола йовхко ца болхлой бытовой хьалий, хіаьта из бахьан долаш кадраш каст-каста хуьйц а лу. Хіанз а уйла кіезига тіайохийт гіишлошъярий къахьегама механизаци ярa.

Капитальни гіирсаш дара хаькьера гіулакхаш толдара моттигера гіишлой материалаш хьайоаха мощносташ сихагіа дегіаккхуьла, кирпичкаш, кіна ечa заводаша ритмично болх белга Іалашде, республикерча гіишлой материалаш йоахчaра йіаьхийча моттигий дарда тіа керда производстваш хьае еза.

Нийтта лакхбаьза бергбац гіишлошъяра гіулакхашта хьалхара проектни организацейн заказчикйи. хіаьта нийтта хозяйственни способагіа гіирсаш хьалдерй а бехктокхам.

Діахо докладчика дуьц халкъа боахама кхача доакъой гіуллакхаш: машинашьъен автомобильнии транспорт, бузнаша, бахача наха бытовой гіулакхаш ду предприятеш.

— Діадаха 1969-шу, — йоах нов. Гайрбекова, — юрта боахамерча болхлошта хала шу хир, цхьабакъда, цу хьалашка а дика хьувкъам кхебелга Іалашдар дуккхача колхозашен совхозашен. Тіехдаьии къахьейтад юртбоахама производстве хьалха латтача дуккхачар. Республика кхочашъяьй бьцвадарраш, коартолаш, шекара спекла, тхьамка кийчдара план. Дукхача боахамаша тіеккхоачашьяьй пачхьалкхенга дулх, шура, хьайбай кхьйола продукташ йоккара план. Хьайбай продуктай деррига тайпаш кийчдара план кхочашъяьй Гудермесски, Ножай-Юрта, Шаьла районий колхозаша.

Цуниа цхьана мукІарал ца дича даргдац, 1969, юртбоахама шу республике во чакхдаьйна хилара. Дукхача хьоккамашта кхочашъяьяи план а декхараш а. Масала, 22 центнер яьцха хьаьі декхар тіайцача мегте чiара гектара тіа юкъера лаьрхіечa кхедаь ялаг деррига а 13,1 центнер мара ца. Бахьадавраш легадераша хьа а кхедаь. 1968 шерачул дукхагіа бьцвадараш діаденнад пачхьалкхенна, цхьабакъда, шоай декхараш кхочашдаьяц. Планаш лекхарех лоархіаьбьби республикерча сомий бежаман комсаши лелераш.

Деррига а толхадаьр фул аьлче, из да, лаьттаца лелабечара керттера кхоачамбоацараш снаха діа ца доахаш хилар. Лаьттанцара йоала еррига а товарни продукташ дукхагіа яхара йолча ресурсех пайда во эцар. Дукхача боахамашка харцахьара нийк лакхаб вай кертерча рузкъех — лаьттах пайда эцара гіулакха, йоавхо кіезига ю цун беркат совдаккхара, чіоаггіа телхаю агротехника. Пайда во эц хий дехкача лаьттах, удобренех, къаьстта а органически, боаггіача тайпара къовсам лоаттабац хьуанкъамь доккхе деш йолча оасарна, діайийнача хіамашта зулам дераша, лазарица. Мела юкъеккхухьаши кіезига пайда эцаш я севооборотаж.

Боахаа болх чакхбаккхиза дарглаш вай хьайбаш лелабечара гіулакхаш чіоаггіа тоадара. Дукхача, Ачхой-Мартана, Ведена, Наурски ярaш сайна йолча районашка соахка кіезигагіа даькхад дулх 1968 шерарчул. Геттара ночи кьал тіа ца шура талй доахан 1969 шера шура дукхагіа йоаккхаша Іалашдаьдaц цхьаь цхьан районо, хіаьта республика біарча хьанйцача ца кхьметтел 13,6 эзар тонн е 16 процент кіезиг а ккийй.

Хьайбаш лелабеча хіанз а Іалаьмате доккхий зенаш хулийт. Соахк юкъера лаьрхіача хіара біэь Іатта тіехьа 69 Іаса мара кхедаьдац. Лазарех дукха дол доаxaш, кондиционни доаш доахан дукха діател пачхьалкхенна.

Цар а кхчіа а кхоачамбоацарша 1969 шера доахан — 3 процент, хьенхарч — 8 процент, жа 5 процент кіезигдаларга хкоачедар гіулакх.

Юртбоахамъ продукташ яхара тіеxьаднсар, уж яхарга діабода мах лакха хилар дуккхача хьале республика юрта боахаме къахьегама оасарлен боарам лоха хилар да. Из лакхъялара темпаш ихе шера йилнах йолча КПСС XXIII-ча съезда Директивашка оттаьча задашел тіехьаюс. Дукхача колхозашкен совхозашкен къахьегама оасарле лохлу. хіаьта цхьан болхлочоа лаьрхіача юкъера алапи лакхлу.

Юртбоахама производства технологи йокъоша эргайоахаш товаиза, къахьегама учет лелаелгех цунах мах теларгеи віаштіехьдаккхара формаш тоаяиза, производствана специализаци концентраци уйла а ец яиз. Колхозашкен совхозашкен экономически бола даим эргайоахош тоабаиза бергбац.

Укх гарггача хана діадаха деза боахамашта специализаци еча хана даь гіалаташ. Бокъо йоашш діаньха фермаш юха яккаьа, цхьайола юртбоахама продукци яккарен кийчъарен темпаши объемаш лох ца а йолийтаьш, халдаиза лакхъяла я ярьаш.

Юртбоахама производство діахо айара тіехьадусьяга діалаккхара лоархіаме гіулакх да кадраш хьахаржара, балхан тіа діанийсьяра, хьахкхера, къаьстта я лаккерчен юкъерчен звенора кулгладу кадраш квалифицировани специалистанца. Производства гоaлча организаторални чіоагіьяра беш йола йоax тоабар.

Юрта боахама кулгалдара бу болх лакхера Іоболабаь лохе кхачалца овлангара деза кердабаккха, цу даькъера министерствай, ведомствай, партийни советски организацей. Хіара коммунисте лоархіаш бехктоккамни лаккбе беза, нийта діайначa балха чуастакха чьалкара хіара кулгалхочо жоп дургдолча тайпара віаштіехьдаккха деза гіулакх.

Юбилейни, 1970 шера, — йоах докладчико, — республика халкъа боахама деррига доакъошко чоалхаме декхараш кхоачашде деза ду вай. Цу цхьан хинна теркалде деза, карара шу вай партен мехкан ваxaре лоархіаме политически событеш хула шу, из В. И. Ленин ваь 100 шу дуза, фашистски Германи эшаь 25 шу дуза шу хилар. Юххера а, 1970 шу — из да пятилетка чакхйоала шу.

Докладчика ма дарра дуьц укх шера халкъа боахама деррига доакъошко — промышленность, капитальни гіирсаш дар, транспорт, юрта боахам — дегіаоаладара укх шера кхоачашде деза декхараш, хьахьокх республика къахьегамхоша яха еза пубежаш.

— Керттера дерхіар фул аьлча, из да, 1970 шера пачхьалкхен план, производства эффективность ма мегга дукхагіа лакх а еш, дукккха юкъера ца йоллаш еррига предприятешен организацешен, колхозашен а совхозашен а уйнияме кхоачаш тіеххлоачаш елга Іалашдар.

Производства резервех биззагіа пайда эцара беррига къахьегамхой оарцагіа я боалаш, предприятей кулгалхой, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я къахьегамен производствени дисциплина чіоагіьяре къаьстта уйла тіахкхийта. Критикен самокритикен шерагіа дегіаккхуьлаиза, халкъа тіахьожаме органий болх эргабоахаш тоабаиза, кадрашкара доагіар диза хьалехаиза, новицка діенначa участкашта хьалхара, партенен чаккъах хьалчинкара нарша чіоагіа бехктоккам хетаргбола уйла дег чу йоссаяиза ярьаи.

Денгара дейга наха юкъе бу органиазаторски хетаьеи болх тоабаиза, къахьегамхой низам экономика дегіаккхуьлара керттера декхараш кхоачашдара тіадерзадаиза даргдац. Пятилетка заданеш толаме кхоачашъярал лоархіметгіа а дьлаш гіулакх дац тахи цхьана а коллективa.

«СЕРДАЛО»
2-гіа агl., 31 январь 1970 ш.

Докладах йола пренеш

Нов. Гайрбекова кьча докладах йола пренеш эггара хьалха діайоайлар КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. Синельникова. Цо аьлар города партийни организацей низаш даим партe XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра тіадерзадаь хиннад. Пятилетка діадахача дить шера промышленни производства боарам 45 процент хіани беннабац яьнна лакхбеннаб, хіаьта къахьегама оасарле — 29 процент хіанз еннац аьнна, алапел дукхагіа а лакхлуш.

Цхьабакъда, предприятейн организацейн балха тіа ціенкхаштa кхоачамбоацараш дукха да. Цуниа тешал ду план кхоачаш ца йола предприятеш 1969 шера дукхагіа хилaро, промышленни производства темпаши къахьегама оасарлен лохьялaро.

Къаьстта чіоагіа сатем боацбуруа даттарей тіехьабоаро. хіана аьнча цар балхах тіешй я діахора мехкдаьтта дахара тешаш. Городерча бурув дaттарашa діадахача цхьан шера плани доагіачул 24 эзар метр кіезигагіа техал бурув, 20 авари хьй, бурув тохара сукала планех лоаркіабаьбац. Ерригача балха ханах нийсса ах гаргга балх ца беш сайца латташ, аварей діяйоахаш, ремонт еш, халонаш тіаьттача хьалоша болх беш діайода.

Оратора анализ ю гіирсаш хьалдеига тіехьадисера бахьанашта. Уж да къахьегамен производственни дисциплина лоха хилар, къахьегамен материальни ресурсаш совкагіа діааздийтанка ца еоалийташ дала болх во віаштіехьбаккхар, бола вон брак йолаш бар, хіаьта из бахьан долаш объекташ эксплуатацие діахара хинаш нигіьнар.

КПСС ЦК декабрьски Пленуме белгалдаьккхад экономика дикале факторашa, керда оборудованех, къахьегама, материальни, энергетически ресурсех производстве боарамаш айдaра арахецача продукце дикал лакхъярла пайда дикагіа эцар йоаккхаe лоархіеме хилар. Халлате а, цуниа йиаа уйла тіаланйтаиш дукхаче партийни организацешь.

Парте городской комитета, — айлар нов. Синельникова, — шийн декхар лоархі, кадрей бехктокхам, уж віаштіехьбаккхьяьна кулгалдарах, шоай партийни пачхьалкхени декхар кхоачашдара хьалхара бехктокхам чіоагіагіа хетарйола уйла коммунистaшта дукхагіа дег чу йоссаяра а ку лара тіа 1970 шера кхы а чоалхахехтоаххамегіен доладу толаме кхоачашъде деза декхарах. Шо тіа-тіа дукхагіа айнуш лат хье шера план укх шера 7-гіа ноябрь хьатіаккхачалехьа а хіаьта бить бетта план 22-гіа апрель — В. И. Ленин ваь 100 шу дуза дахьатіаккхачалехьа а кхоачашъяра дукхa къовсам лоаттабеш болча грозненций социалистически хьь.

Ловман колхозий экономика укх тіеххьарча шерашка мишта чіоагіьенна дийцар ше къамаьл деш Ножай-Юрта района юрта боахама управлене начальника нов. Баширова. Лакхъенна лаьттар лелеларен хьайбаш лелабараш культура, дукхагіа йоаккх юртбоахама продукци.

Боахамий доходаш мел дукхагіа хиннаа хьальоккхаш йола цифраш йоллайир оратора. План совгіа дукла продукци заготовительни пунктагіша діачуеннай лоамарча боахамий къахьегамхоша, Ленински юбилейна яха йоагіача тайнара лакхъяхар дукхa лелеча яхье хьоккамаш дукхагіа лакхдаьд Гагарина ціерагіча, Ленина ціерагіча, Шерипова ціерагіча, Орджоникидзе ціерагіча колхозаша.

— Дакха толамаш дуьнаш, — йоахир діахо оратора, — са белгалдаккхал безам ба, юртбоахама, къаьстта а хьайбай, продукцин яккхарга діабода мах тха хіанз я лакха хилар. Тха діахо дикка лакхбе беза юртбоахама культурай хьувкъам, лакхбе эза хьайбай продуктивность. Хіанз а пайда йола йоккхий резерваш я районе сомий бешамаш лелеллала дегіадоаладара.

Балха тіера кхоачамбоацараш сихагіа діадоахилга эггара хьалха колхоздоех — йовех, юртбоахама производства специализаци тійшо да. Цхьабакъда, діабоахаш хилла республикански организацешкахьара ноакъостал ца дергдоаваш йола халонаш а я. Тоъаш автотранспорт, цхьайола юртбоахама машинаш.

— Кхьметтел болаш йолча технинах я балха оасарле лакха йолаш пайда эцаргa віаштіехьдаьац, тха колхозашка бензин кхухьен хий кхухьен машинаш, діа юха ука сьарочни агрегаташ ца хилар бахьан долаш. Балха сихденнача, къаьстта а алатаж чуэца долаценнача хана, балха техникаштен диккалан Іатхь из.

Дукха моттигаш нийслу залестаккхий деткалаш доакъоии ца хилар бахьан долаш машинаш сайнa латташ, хіаьта «Сельхозтехникэ» тхо царца Іалаш во я ду.

Діахо нов. Баширов дийцар капитальни гіирсаш хьалдаро боарам районе лакхбенна хилара. Къаьстта уйла тіайохийт укхаза хьайбай помещенеш, тхьанка доккъаду гіирсаш, культурно-бытовой объекташ хьальяра. Халахете а, гіишлошъершa каст-каста бохам бу юртбоахамерча къахьегамчошта, гіирсаш хьалдаьдара оттаьь хана телхаю. Гіулакха дожка ле ду хьальяьлязза йола къаьст-къаьстта объекташ эксплуатаце діанейса йолча айнерча практика.

Укх деношка партийно-боахама актив хилар Ножай-Юрта районе. Цига діадахача шера бьча балха итогаш айцар, социалистически декхараш тіанійцар. Ловмарча боахамий лаьттаж лелоадераш хьайбаш лелалераш пятилетка чакхйоалача шера цхьаь лаьрхіар толаме кхоачашде. В. И. Ленин ваь біаь шу дуза юбилей яккха йоаттіача тайпара белгалдаьккха кийча да.

Республика мехкдаьттахошта хьалхашка латтача декхараш хьиаэлар шийн къамаьл «Грознефть» объединене начальника нов. Назарова. Хіаьта уж доккий а да. 200 эзар метр тохьама бурув техе скважинкаш ахкале а мехкдаьтта запасаш алсамъяхина а. Буруни. Минеральни майдашта тохкема бинза. Малгіабикa майдан тіара юрски тіоалаш. Харабижнерча, Назраньйадарерча, Бенойрча хіалхарча меле, Эвнай-Юртерча, Правобережерча, Гудермеса Малхбузехьарча майдаш тіерча меле тохкам бинза бергбац. Бурув дукхагіа тоьа деш. Шоай тіайрена доакъой боанина тіерча меле тіеоштщ мехкдаьтта мел доала хьажар дукъа.

Мелкх 20 миллион тонн мехкдаьтта дала долаш да [illegible] хьалдагіа сакна болх бой, — йоах оратора, — ца де хала курга. Долги деза кхоачамбоацараш діадаха деза. Цхьайолча кулгалхоша геттара етта ду деш [illegible] бахьда, гіулакх [illegible] діадаьзе. Из аьа довгіа «Грознефтьразведка» треста, Малгіабекан Сунженски бурув деттеча контора, кхыча кригалзоек. Нагахьа сенна цар укх шера а нигтта болх бойи, тіаьхьа хьажа деза шоай предприятешта діаяа уж кулгал дулургдолаш ба-бов.

Геттара во латт къахьегама дисциплина гіулакх. Ерригача [illegible] белгалдаьккхад 1180 бурув аь моттиг, хіаьта из хьалхарх вай партийни профсоюзни организацешна наха кхочеш болаш болх ца беш хилар.

Хьалхагіа сенна [illegible] дукха къахьегам діаяа бурув деттача. Укхаза гіулакх [illegible] лат аьлча, из латт, предприятей кулгалхоша шоай къамкара [illegible] хіанз а діаккхаш [illegible] — [illegible] гіулакх [illegible] нерболал из мегта дукхагіа дулийтилга.

Нов. Назарова критике йир болх бе йолаьла эзаш йола объекташ хьалъаь йоаккхига Іалашца деш, из бахьан долаш гея яккара план юкъагіьйтача «Грозгазстрой» треста кулгалхошта. Оратора нийтта белгалдаьккхар гіирсаш хьалде участкех къовстаара городски организацеша, эггара хьалхарча аргіанна горисполкомо мело еш хилар. Шийн къамаьл чакхдоалаш нов. Назарова дош делар объединене мехкдаьттахоша шоай тіаийца декхараш сийленца кхоачашдергхиларах, республика экономика чіоагіьярай дегіайоалаярах юкъе шоашкара доаггіаш дола дакъа лоацаргхиларах.

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене начальника нов. Пальчикова дийцар республика мехкдаьттакой гіулакхаш де лезарех. Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх а беш, объединене предприятей коллективаша ханал 18 ди хьалхагіа кхочашъяьй пятилетка дить шера план. Планал совгіа 27.8 миллион сома товарни продукташта реализаци а яь, кхы тіа а 8.7 миллион сома пайда баьб. Къахьегама оасарле цу юкъа 37.8 процент лакхъенай. Толаме кхоачашъяьй пятилетка дитьлагіча шера заданеш а.

Іилма - тохкамен проектни институташа цхьана къа а хьецаш кийчъеш я керда процессаш, продукташ, катализатораш, тіахьожама средстваш. Новогрозненски заводе хьаc доллаьй нколит доалла катализатор. Нефтемасложаводе тохкаш я карафиной дикала тіахьожам бу автоматически приборши.

Производственно - товарни конторе віашагіьэллай бензинаш віаштіьэдеш, компоненташ пайда дикагіа эцеи производства культура лакхъел йиш хулийтаргіолаш йоле автоматически станци. Дукха хіама даьд хьадеш долча автомобильни доагорий дикал теаяра. Масала, хьаьльай каталитически риформинга установка № 6 йола каталитически крекинга установка эзе бедал чакхйоаккхйташ я, цу хіамаша йиш хилийтай лакха актанош бензини атте шеллуш доаца дизельни доагори дукхагіа хьаде. Хьалье йоланьй дизельни доагоашта карбамиднии депарафинизаци еш йола ний бола установка. Технически документаши оттаеш латт еза бедал чакхйоахаргіолаш каталитически крекинга установкаш реконструкци яра. Из бахьан долаш лакха актанов автобензинаш 1965 шерарчул 2,5-эза дукхагіа хьадаьй 1969 шера.

Цхьабакъда, предприятешка хьареш яьй, пайдана доаьнча гіулакхашка дукха мах діаахийтаб, къахьегамен пачхьалкхени дисциплина телхаьй. Во латт капитальни гіирсаш хьалдара гіулакх. Пачхьалкхен капвложеней план 83 процент кхочашъяьй. Болх бе йолаийтаиа лоархіаме объекташ. Цунца цхьана оратора белгалдоккх, 1969 шера гіишлошъяра управлене 1968 шерарчул 47 процент дукхагіа, ихоал пайда а эцаш объединене объекташка болх бикагіа бь хилар. Промышленни мехкдаьттахошта кулгеча ціенойн культурно-бытовойн объекташ хьалъеча гіишлошъерашa темпаш чіоагіа доаттаергіолчен дегіаккхуларгіолчен тайпара віаштіехьдаккха деза гіулакх.

«Главнефтеснабтен» машинаш кхьа Грозненски отделенен кулгалхошка дехар дир нов. Пальчикова, продукци шийн хадмахьен боарранагіен діаккхуьйлла Іалашдара. Тіакха мехкдаьтта чакхдоахарийи мехкдаьтта химийи торо курьгар юбилейни социалистически декхараш толаме кхоачашде.

Чіоагіа уйла тіаяхийта лаьййгіар нов. Ясинецкаяс — Сунженски района Шеин Эскара ціерагіча колхоза председателa даьча къамаьлага.

— 1969 шера — пятилетка дитьлагіча шера, — йоам бир цо, — тха колхозо толаме кхоачашъяьй ялат, ганараш, сой, дулх, шура, тха, фуаш кийчдара план. Цо боахамо 682 эзар сом пайда белер.

Производства деррига доакъош діахо айдара резерваш я колхоза. Юкъера лаьрхіача хіара кхоачача Іаттагара 2544 килограмм шура хьаккхар. Цхьабакъда, хьалха латтача доапхай хьокламаш кхы а лакхагіа да — шера юкъера лаьрхіача хьякха шура яхара лаьрхіача хьякха шура кхо килограммал тіехьяьннай. Масала, Цубера Іиннас ше лелаеча доахак чіарц Іаттагера 3950 килограмм шура ьккхай. Цо тешал ду пайда эцйза ихи а торонаш хилара.

Продукце кхы тайпаш я дукхха дукхагіа доаьарга, нагахьа санна беррига колхозой опыт дукхагіа йолаш болча шоай ноакъостий богрaчга діакхоача. Колхоза юкъера хьоккам: біаь жийна тіехьа кьалкхебаьб 112 Іаькар. Цхьабакъда, из Іуно Хачатур Григорина хіара біаь жийна тіохьа хьалкхебаьб 125 Іаькар. Цу тіа а тха а дукхагіа лоаькхад куй Іуз тіара.

Толам балга шийна тіадиллача гіулакха хьалхера бехктоккам хетарек тийша да.

— Ялатина лаьрхіа кхаьккіаш, — аьлар цо, — лаьттаклиматически хьалаш цхьатарра долаш йолча шин бригаде діайинаар оача. Хіаьта хьахиннар? Цхьан бригаде, хоттаке аьлаш аьттув боацаш доллашехьа а, хий ца дехкача лаьттагкара 25 центнер фуалаьккхачa хьаьнийи хьаьнкъай. Хіаьта вокх бригаде сихпоса хьаьна йийзар кхьажкіаш. Гіулакх сене толладаьдар аьлча, хе тинначуа тіоьагіа хьар укхазa обработка, агротехника, толлаеш йола кхы тайпа моттигаш а хинар.

Хьаша къахьегараш доккхий декхараш тіайцад ленински юбилей сийна. Хьувкъам бахьан долаш лоаттабу къовсам гуравне а деча діаболабелар. Гуравхьа дуь деррига ялатеш дина хийдабеча лаьттацка доацачча ханашка діадаьанаь. Віаьстта юхье культураш діабергйолча деррига лаьтташка зибь аьлай. Техника тоаь аьнай. Діадуьча кондицешка кхоачадаьд біаьстаи юхье ювача культурай деррига фу. Хіанз кхашка органически удобренеш діакхухьаш бе механизаторыш.

— Іен хийча во аьп сахе доахаина а, — йоахар діахо нов. Ясинецкаяс. — Квартальни плаш шин бетта кхоачашьергьй ваниа дош деннад тха хьайбаш лелeдераша.

Балха тіа цхьайола халонаш дукхалуьйтт колхозхошта, эггара хьалха техника ца тоьар бахьан долаш. Хьалхедаь даьниш илат шендаь чу ца эцаш дукха дус. Лакха хьувкъам кхебар дукха пятилетка чакхйоалача шера къовсам лоаттабеш ба ялаташ кхедераш, хіаьта уж шендаь, ца дойташ чузцара колхоза кхы тіа а ялаташ чуаца кхо-йиь комбайн эшаргья.

Шийн къамаьл чакхдоалаш нов. Ясинецкаяс хоам бир, шера тіаийца декхараш колхозхоша 1970 шера 7-гіа ноябрь хьатіакхачалехьа кхоачашде лаьрхіа хиларах.

Ленински вахте латт юрташкара къахьегамхой, хьнар айдаь къовсам лоаттабу вар тіаийца декхараш кхоачашдар дукха. Цу хьакъехьа дийцар нов. Итазоев, — Назрановски района «Экажевский» совхоза звеньевойса. Цо цieраш яьхар цхе хьаьла латтарий, совхк еррига халонаш тоа я ль толам баьккхача лакха хьувкъам кхебара говзанчий. Коартолаш лелеча Албогачиев Аргагіа звенос планагіа лаьрхіа хиннача 90 центнере меттел хіара гектара тіара 177 центнер коартолаш яьккхар. 46 гектар йолча лаьттан хіара гектара тіера 152 центнер коартолий яьккхар Аушев Юсапа звенос.

Оратора ціераш яьхар пятилетка дитьлагіа шу толаме чакхдаьккхача шийн хлычe ноакъостий а. Башка-дика гидуаршаш кхевай — хіара гектара тіера 13 центнер йоаккхаш ганарий яьккхай Халухаев Идриса, Памейлов Гира Толанев Ахьмада звеноша.

— Тха звено, — аьлар цо діахо, совхк хьажкіаш кхеш яр. Планагіа лаьрхіа хиннача 23 центнера меттел оаха хіара гектара тіара 39 центнер ялата яьккхар. Укх шера оаха тхоай лаьттай хіара гектара тіа 40 центнерал кіезигагіа йоацаш хьажкіаш кхергья. Оаха ях лелаю «Назрановский» совхозерча гіорваьннача хьажкіаш лелачуи Мальсагов Османа звеноша. Хьалхара моттиг діа ца яхьийта хьожаргда тхо.

Лаьтташ леледелаша йоакхо ю шоай звенои меттел, біарччача боахама а.

Соахк тха отделене хіара гектара тіара гурахь дийнача ялатий 21 центер яьккхар, хіаьта Сурхотіарчо, масала, 16,4 центер мара яьккхадзар. Оаха чіара гектара тіара 130 центнер коартоли яьккхар, хіаьта Сурхотіарчар 100 центер мара яьккхаьдзар. Тоъал доакъагіа хилар цар гидуарбйн къйча культурайа хьувкъам. Из шеко йолацаш, еррига совхоза хьокхамашта Іатхьар.

Тіайиначa декхерех юбилейни шера дика лоархіадара тіехьабусараш коллективе хила йиш ю, еррига отделенеш, цхьаккха юкъера ма йоалаш еррига звеньяш дейхарйла я лакха хьувкъам кхебелга Іалашде.

Хьувкъам бахьан долаш лоаттабу къовсам діахо бола. Боахаме віашагіеллай 24 механизированни звено, царех 11 коартолаш кхеш я. Из машина культура кхеьра гіулакхь хіаьане кіезига опыт Іоаьнш экамоски механизатораша, хіаьта шоай толам бергхиларх уж дог тійша а ба.

Тіехьакхе бехеи ба хьайбаш ладу болхлой.

— Дегіадара гіулакха тіехьадиса да тха из даккъа, — аьлар нов. Итазова. — Деттача доахана продуктивность геттара лоха я, хіаьта из бахьан долаш шура кийчъяра пачхьалкхенна план соахк кхоачаш ца еш я йисар. Лакха бе хьайбай продукци яккхарга діабода мах, хіаьта біарча хьайбечо те деш ба тха хьайбаш боахам.

Республика машинашьъалой йоккхача коллективo, — аьлар ше къамаьл деш машинашьъа Грозненски отделене начальника нов. Попова, — юбилей сийна лелеча яхье даьха толамаш эсала дац. Мехкдаьтта продукташ тіайоттарен діезарен аланаш кхоачашьяьй. Грозненски Гудермесски локомотивни депой хьалха латтача машинисташa, станцей болхлоша вагонникаштен цхьана кьа а хьачаш, деза мухаьш тіадола итт эзар совгіа поезд діакхийтай, оттаьяча планал совгіа царца діахьлай халкъа боахама тайп-тайпарча мухьий 3, 5 миллион совгіа тонн. Эзар совгіа вагон кхоньй мухаьш кхьатагіен дикагіан тіапоттара четах. Цхьабакъда, продукташ чукюттарен діакхьаьйтарен планаш кхоачашъьало а, машинашьъакеита мегаш продукцин боарамагіа діакхуьйтилла Іалашда а діакхьейта эзаш йолча хіара продукта тайпанна оттаь план кхоачашъе а. Къаьст-къаьстача предприятешка къахьегама оасарлена дукхагіа лакхлуш хьаелеи алаи.

Нов. Попова чіоагіа критика йир республика предприятей кулгалхошта лелаш йолча составаш пайда во эцаш хилар бахьан долаш. Вагонаш зехьа совцаь лоаттеш дукха ха йоаь ялата продуктай управлене предприятешка, Грозненски хладокомбинате, ПТК. Укхаза деннеи бийсанеи 7—8 сахьата мара йотташ йовсениш ца вагонаш. Вагонаш къаьстта во йоссаю «Старгрознефте». Масала, июле 111 вагон говаьй, царех хіарапр юкъера лаьрхіача 53 сахьата сеиа лаьттай боарамегіа доагіача 1.4 сахьата меттел. Декабрь бетта оборудовани тіайолаш 18 вагон еннар Грозненски нефтемаслозавода. хіаьта уж йоссаеш 10 ди-бийса даьккхар. № 223 йолча «Чечингстрой» треста діа-юха лелача механизированни колонна яхаръ бетта Аргуна станце цемент тіайола итт вагон 66 сахьата говаьь.

Шийн къамаьл Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара сийна тіаийца социалистически декхараш кхоачашдара дукха лоаттабеча къовсама хетадно облсовпрофа секретара нов. Селинс. Производстви новаторий мьхера гіулакхаш хьаллыьа цу Іеш, сихагіа діадоржаде я юкъехкхьа а гіерт профсоюзни комитеташ.

— Дукхача профсоюзни комитеташа, — белгалдаьккхир оратора, — организаторски болх тоабаьб, тіаийца декхараш кхоачашдара участкешен бригадаштен дизза ноакъостал ду.

Хіара дений дукхагіа ширлу яхе хьалха латтарий жуьтіараш. Хіаране шо-шоай яхе шера планаш дить шера кхоачашъяьй царех дукхахьмо.

116 эзар совгіа сег ва коммунистически къахьегама ударник аха сийлахь ціе яккхар дукьа цхь леледа. Доккха дакъа лоаш вай производства новатораши рационализатораши. Рационализаторски фоиз хіанзаг а 31 миллион сомал тіехьяьннай. Пятилетка чакхйолалехьа кхы а ахи миллион сомал кіезигагіа доацаш ахча яхдерга яьнна доаш деннах рационализатораша.

Оратора діахо дийцар къахьегамен пачхьалкхенен дисциплина чіоагіъяра хьакъехьа. Хіамай хьурмат ца дарца, декхараш кхоачаш ца дарца, корта боxo малараш маларца, прогулаш йоаш — ихи а дикагіа болх бора, производства резервех биззагіа пайда эцара ноакъярле чы мел дахча хіамашна лоаттабеча къовсама хьакъехьа. Хіара къахьегамхо шийн сакхетагіа дисциплино йолаш, производстве ше да хилара уйла йолаш хьалкхевар — профсоюзни комитетий лоархіаменгіарча декхарех ца1.

Дукхача предприятешка къахьегамен технологически дисциплина чіоагіа телхаю. Цо тешал даций хьехама болх лохача боараме хилара?

— Моттигаш я, — хоам бир нов. Селинс, — яхьа итогаш еча къахьегама дисциплина дукха телхаеш йола къаьст-къаьста коллективаш республикански Сийлен доска тіара Іоххаза профсоюзий областной совет ца йоалаш. Цхьайолча предприятешка прогулаш кіезиглац. Масала, «Красный молот» заводa чьхлагіча нехе болх бега нахах 27 процент бараша соахк прогулаш яьй. Боахамий кулгалхоша, профсоюзни комитеташен кхьича общественни организацешен хіанз а де мел дезар даьдац хьехама болх тоабаре, дисциплина чіоагіьяра, наха къахьегамен бытен лерттіа кхоаш дийттара.

Оратора дийцар Іилман ларда В. И. Ленин ваь 100 шу диззара баха боаггіача тайпара лакъабахара, ихе шера план ханал хьалха кхочашъяра социалистически декхараш тіаийцар собране даькъа лаьцараша.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга

ЛЕНИНСКИ КООПЕРАТИВНИ ПЛАН ВАЙ МЕХКА КОТЪЯЛАР

Владимир Ильич Ленина тӀеххьарчу баккхех я «Кооперацех» йола статья. Цо диктовка йиъ цуьна 1923 шера 4-чу — 6-чу январе ше цамогаш волча хана. Цу шера май бутт бохш кепатехий из «Правда» тӀа.

Ший баккха-дакхача статья тӀа кооперацин дегӀнахарех Советски Россе эггара хьалхара коллективни ахархой боххамаш хьадарех дешт вӀашагӀа а теха, ахархой вахар социалистически хьисапе эргалакхара гениальни кооперативни план оттаьй Владимир Ильича. Хилакха аргӀовда технически база хьаяр, ахархой культурин боарам лакхбар, кооперацехь тайп-тайнара формаш дегӀакхувлара мааькаца боххама коллективни формашта ахархой тӀа-тӀа дукхагӀа чуозар, коллективни боххамаш а дах ахархой вӀашагӀтоахча хана из цар шоай лоӀамагӀа делга бокъонца кхоачашдар, нийсаьлкхен овгӀоштахьара кооперацена из могга ювкъостал дар, юрта социалистически эргалонаш ира хьинаре дакха лаца боллой класс шерра юкъесвар — иштта я ленински кооперативни плана керттера положенеш.

«Йизаа кооперовайн аьлдарь — яздьа Владимир Ильича статья тӀа, — вай кӀиниллехьа шиина в когаца социалистически кӀийлен тӀа латташ хургдаре.

Вай мехка социализм хьалтӀара, массий товарин ахархой боххамех йоккха коллективни производство яра Коммунистически партен Советски правительствой дӀахо чекхдаьккхача деррига гӀулакхашта ларде йиллай ленински кооперативни плэн.

Вай мехка колхозни болам юкъ болийр Октябрьски революци яьарца цхьани ниисденнад, Ӏахьал къахьегамхой бе дахарах иштта хьалха хиннача помещикийн паччахьалкхени лаьтташ хьадаьнцача хана. Къилбаседа Кавказе, цу дакъе Нохч-ГӀалгӀай чу а, 1920 шера, граждански тӀом чаккхбаьнначул тӀехьагӀа мера йоласнаяа колхозаш яка.

1920 шерре а коммунаци артельашш хьахила йоалелар Грозненски Сунженски округашка. Цхьа баьнда, уж шерра дӀз ца яржаш бенар. Нохч-ГӀалгӀай чу колхозаш яхара керттера форма яр цхьаьн лаьтташ лелаядара товариществаш (ТОЗ-аш).

1927 шера декабре хиннача парте XV-ча съездо решенеш тӀахкхьар юрта боххама ма могга ирагӀа коллективизаци яра, лаьтта лелядара гӀулакха хердача техника ларда тӀа латтача йоккхача социалистически производствага довлара хьакьехьа. Юрта боххама массанахьа а цхьатарра коллективизаци ца йоача торо яцар мохк социализм хьалъара шеррача новкъе баккха а къахьега ахархой кулакий довла, хьела, эзжела кӀалдарбаха а. Цу цхьан кхина съездо Директива елар совхозаш чӀоагӀъен дегӀакхуллен аьнна. Парте XV-ча съезда решенеш хар кхьаьча Нохч-ГӀалгӀайчен партийни советски организацеш юрта боххама социалистически эргалонаш яр духьа лоаттабеча къовсама керте ӀӀттор. Съезда решенеш дӀайоаийташ боккха болх чакхбаьккхар партийни организацешӀа. Округашка гулъаьча къеча наьха конференцешка къоабалбир парте хьакхайкабь юрта боххама коллективизаци яра тӀаберзабь никъ. Асланбековски округа къеча наьха конференце тӀахийцача резолюце тӀа аьннад: «Съезда решенеш ерригаш а' ма ярра а къеча наьха хьашташ лорадара, къеча наьхси середникийн цхьоагӀо хилийтара, болхлойи ахархойи барт чӀоагӀбара тӀаберзаяь я».

Парте XV-гӀа съезд хиначул тӀехьагӀа Нохч-ГӀалгӀай чура колхозаш дукха алсамъяьлар. 1929 шера бӀаьсти ялалехьа вӀашагӀъелла 165 колхоз яр. 1930 шера колхозашта дола новкъостала вӀашагӀъеллар эггара хьалхара Шалински машинно-тракторни станци. Цига 35 трактор яр. Гонахьа йдача ТОЗ-ашта доккха производственни новкъостал дир цо, йоккха революционнизирующи фактор я хиина дӀааттар из. Цу шерре а вӀашагӀъеллар эггара хьалхара совхоз. 1932 шера 29 эзар боахам а ахархой деррига боахамех 34 процент совгӀа чуболгӀаш йола 281 колхоз яр Нохч-ГӀалгӀай чу. 145 машина чуйоаллаш бола парк а йолаш йола ялх машинно-тракторни станци яр Нохчий автономни областе 1932 шера. Станцеш вӀашагӀъехкачул тӀехьагӀа дера дикка йоккха хилар юртбоахама, керттерча даькъе колхозни, производства энергетически механически база. Юрта боахама социалистически реконструкци яра гӀулакхи юкъе хоадамбоалаш дола дакъа лаьцар машинно-тракторни станцешен совхозашен.

Колхозаш, машинно-тракторни станцеш, совхозаш яхара гӀулакха дорха дуььела йора юртарчен станицерчен эксплуататорски элементашо. Колхозаш, машинно-тракторни станцеш, совхозаш яккара духьала шоаш лоаттабеча къовсаме моастагӀех йолча элементаша найда яцар коллективизаци чакхйоаккхача хана нийсъеннача халонехи дукха гӀалатехи. Кулакаша, моллаша, моастагӀаша къовсам лоаттабора илашаш кийдара, лаьтташ ииндара, довлан юкъара деррадара, лаьтташ цхьана яхара дуььела, духьале йора ТОЗ-аш, машинно-тракторни станцеш яхара. КъайлагӀа а гучахьа а моастагӀаша лелдора кулакаша, террористически акташ йора. Партийни организацеша чӀоагӀбир моастагӀашта духьалара къовсам, юрташка беддиначий середникашен шерра массови болх боаржабир.

Нохч-ГӀалгӀайчен партийни организацена хӀара юртерче классови къовсама духтӀаяя, коллективизаци темпашка шийн хиина гӀалаташ дӀадаха, бедикиша середникаши кулакий тӀийшача бакхаше духьалбахи.

Юртен станицаши социалистически эргало еча доккха дакъа лаьцар Грознерча болхлой классо. 1929 шера Сунженски Грозненски округаш Нохчий автономни областах дӀагоьнарца чӀоагӀъелар къахьегача ахархошта болхлоша еш хиина аьнни, чӀоагӀалла хальъашта юкъера доттагӀал. ВӀашагӀкхийттачул тӀехьагӀа дикка йоккхагӀа хилар областной партийни организаци — социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсамера керттера низ.

Культурно-просветительни болх беш хиина Грознера болхлой производственни организаторски новкъостал де болаблар. Партийни организацей кулгалца городерча ерригача предприятей, учрежденей, дешара заведеней коллективаша бригадаш ухийтар лурта оасар деча, ялаташ чуэцача дакъа лаца. Дош болх бе юрта аэхийтар ши бӀаь совгӀа саг. 1930 шу чакхдоалаш юрташкарен станицашкеи аэхийтар 58 болхло - двадцатипятитысячник.

Партийни советски организацеша боахха лоархӀам бора кадраш кийчъяра. Революци яалелехьа Нохчашкехьа ерригаш а кхо агроном цкьа ветеринарни фельдшер мара вацар. Хьалхара цхьа пятилетка чакхйоалаш Нохчий автономни областе юрта боахаме болх беш вор 400 специалист — агрономаш, зоотехникаш, ветеринарни лораш, царех 86 саг нохчех вар.

ТӀом хьалехьа хьалхагӀарча пятилеткай шерашка социализма хьалъеча ерригача участникашка доккхий толамаш дахкар Нохч-ГӀалгӀайчено. Республике духьар коллективни хьачъегӀама барзя - дика образецаш хьахьекха, колхозни строй чакхъаргӀоалаш толашагӀен хилар хьахьекха, шоай производства боарам а колхозной материальни хьал а хидалаза лакхдеш хиина колхозаш. ГӀехьабиса хиина Нохч-ГӀалгӀайчен боахам Дай-мехка тӀом болалуча хана дегӀабена колхозни боахам а хиина дӀаэттабар. Кхашкарча халагӀа долча балхашта кертэрча дакъе механизаци кьар, нохчийн гӀалгӀайн ахархошка болча къахьегамхорицара боллой класса барт-цхьоагӀо чӀоагӀъелар, халкъий доттагӀалл чӀоагӀделар, юрта боахаме керттера моттиг кӀалаьцар социалистически секторо.

Дай-мехка тӀом лаьттача хана къаьстта шаьра хьагучадаьлар юрта боахама коллективизаци яра тӀаберзабь ленински никъ нийса хилар.

ТӀом чакхбаьнначул тӀехьагӀарча шерашка партен правительства йоакхо яр а къахьегамхоша шоай хьинар ца кходеш кхаьлха къахьегар а бӀхьан долаш низ бола юртбоахама предприятеш а хиина дӀааттар колхозаши совхозаши.

1968 шера хоттама хьалаш аьттув боацаш хиннадоллашехьа а, дукхача колхозашен совхозашен лаьтта лелядара культура лакхъяра, удобренеш туксара, хий дехкача лаьттел пайда дикагӀа эцара чотах юртбоахама культурай, сомай, комсий лакха хьукъам кхебар.

Совхк колхозни производстве яьккха ерригэ продукци 63 миллион сома мах хӀанз ни аьнна хилар, 88 миллион сом ахча доход хьатӀаера колхозашта.

1969 шу долалуче юкхье республике юртбоахама артелий керттера производственни фондаш 73 миллион сомал тӀех ялар, хӀаьта 1940 шера 5,8 миллион сома мах а мара яцар уж. Колхозий сиъаш йолча фондаш дукха йоккхагӀа а хиина, 1969 шера 81 миллион совгӀа сомага дӀакхаьчар. Боарам боацаш чӀоагӀа технически кийчъяьй совхозаш. Колхозий кхашка болх беш я берригэ а лаьрхӀача 49 эзар говра низ болаш йола 1662 трактор, 368 комбайн. ХӀанз хӀара колхоза шийн доалахьа а юкъера лаьрхӀача 22 автомашина, хӀаьта республикерча 51 колхозе 1180 автомашина я.

Производства лакха боарам болаш дола хьокхаме боахамаш а хиина дӀааттай республикера дукхо колхозаш. Царех я Сунженски районера «Победа», Шелковской районера «Коминтерн» Грозненски районера 1-ча Мая цӀерагӀера, Гудермеса районера «40 лет Октября», Ножай-Юрта районера А. Шерипова цӀерагӀера колхозаш, кхьяраш.

Коллективни боахамаш тоадеш хилар хьахьохь колхозни Сунжа. Укх тӀехьарча 10 шера районерча колхозий доходаш 8,6 миллион сомагара 16,7 миллион сомага кхоачаш лакхъеннай. Шерагара шерага тоалу колхозхой вахарт хьал. Районе юкъера лаьрхӀача колхозхочо бетта эза алапи 100—140 сом хул.

Юрта боахаме хьалха латтарий бӀарча эскар дз республикерча колхозашкен совхозашкен къахьегаш. Цар цӀераш яйзар 1969 шера 21 октябре хиннача Нохч-ГӀалгӀайчен колхозхой конференце.

Вай мехка вахаре лоархӀама политически событи яр 1969 шера 25 ноябре хьайийла колхозхой КхоаллагӀа Ерригсоюзни съезд.

Съезде ше къамаьл деш Леонид Ильич Брежнева аьлар: «В. И. Ленина санна кӀоаргэ цхьаннс а хьатадаьлац къахьегача ахархой хьашташи цариа дегӀдовхкарашн; капитализм дӀаяккхарн социализм хьалъярн духьа лоаттабеча къовсаме ахархой боллой класса тешаме цхьоагӀонхой болга хайнад цунна...».

Владимир Ильича оттаьча кооперативни плана ларда тӀа Коммунистически парте, дукха миллионаш болча къахьегачй ахархошца цхьоагӀо йолча боллой классо хьал а лоацаш, чакхдаькхад хагӀача боахамех доккхий социалистически юрта боахамаш делга.

М. ШАХОВ.
Госархива йоккхагӀа воли Ӏилман балхло.

КЪОНА СПЕЦИАЛИСТАШ КИЙЧБЕЧА

Юртбоахама говзалаш Ӏомаьча кагирхой юкъеоэара дика новкъостал ду районни партийни организацена ВЛКСМ Сунженски райкома комсомольски организацие. Каст-каста цу гӀулакха лаьрхӀа Ӏилман - практически конференцеш, диспуташ, сайренаш чакхйоах, кхаш леладерий, хьайбаш леладерий цӀейш дезду, хӀаьта юкъера школа чакхйоаккхаш барашца «МалагӀа профессе я сийдолашагӀьар» яхача темах беседаш ю.

Кагирхой юртбоахама говзалаш Ӏомаеча юкъеоара деша хетаяь яр укх дешнин Серноводскерча профессионально-технически училищи хиина района комсомольски организаце Ӏилман-теоретически конференци а. Цига дакъа лоацаш бар района школай, колхозий юкхьаннарча комсомольски организацей секретараш, школай хьетвма балха бола завучаш, колхозей, совхозий парткомий секретараш, боахамий кулгалхой.

«Колхозхой III-гӀча Ерригсоюзни съезда решенеши ВЛКСМ ЦК VIII Пленума сецами района комсомольски организаце кхоачашбарах» яьца доклад йир ВЛКСМ Сунженски райкома организационно-комсомольски балха отдела заведующе В. М. Чекунова.

Цул тӀехьагӀа къамаьл даьча Серноводскерча профтехучилища директора Т. К. Тхостова училища вахарах, цун традицех, цига кагирхоша Ӏомаеча говзалах, училища перспективах дийцар. Из училище вахкача 16 сага дика къахьегарах паччахьалкхен лаьда совгӀаташ деннад.

ХӀанз шоай боахаме къахьегача училища выпускникех дийцар «Путь к коммунизму» колхоза парткома секретара А. Ф. Михалевас.

Цул тӀехьагӀа къамаьлаш деш хилар училища выпускникаш «Победа» колхоза керттера инженер В. А. Жидков, юкхьаннарча комсомольски организаце секретарь М. А. Кипов, училища дешархо А. Мударов, кхьбараш.

Конференци чакхъяьлча училища кабинеташка, мастерскешка, общежите хьожаш чакхбаьлар кагирхой.

С. МАГОМАДОВ.

Дика къахьегаш ба «Малгобекнефть» НПУ Ленина орден лелаеча цхьоалагӀча промысла операторш комсомолка М. Горбакова, коммунист, промысла халкъа тӀехьожама группа член С. Чертоев, КПСС членалла кандидат З. Гуноев.

ДӀадаха шу дикача тхьамашпе чакхдаьккхад цар. ХӀаьта керда шу яхе а бехкетоахмегӀа лерхӀ операторашка.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьтте) М. Горбакова, С. Чертоев, З. Гуноев.

Д. Васильева сурт.

Ер юсагӀа шу да Грозненски химически комбината № 132 йолча цехе йоккхагӀйола лаборантка йолаш Н. Песковская болх бу. Технически училище чакх а яьккха ера из цига балха. Шийн квалификаци лакхъеш цо дукха къахьегар бахьан долаш лаборанташ балхах дика кхийтар из. ХӀаьта цехе хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи еннай цунна.

СУРТА ТӀА: Н. Песковская.

С. ХУГАЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕКХАР

ДӀадаха шу хоттама хьалашка диллача башха аьттув боацаш хиннадеце а, района боахамий къахьегамхой торо хилар паччахьалкхенга шура, фуаш, тха, баьццарараш, алат дохкара план кхоачашбе. Бакъда паччахьалкхен декхар тӀадисад района: дулх дохкара план 90 проценти комсаш йохкара план 70 проценти мара кхоачашбаьнзар.

Даьхенна дулхи комсаши дӀадалара план кхоачаш ца яра бахьанаш тахкача гучадоал районе цхьа долча боахамий кулгалхоша хӀанз а шоашта тӀадиллача лоархӀам болча гӀулакха боаргӀача тайпара теркам тӀабохийташ ца хилар. Къаьстта воча хьала тӀа яр, дулх йохкара диллача, «Терский» совхоз. Даьхенна дала доагӀачул 200 тонн кӀеэнгагӀа дӀаделар цу совхоза хьайбаш леладерашка дулх. Ӏштта воча хьала тӀа яр плана 80 тонн кӀеэнгагӀа дулх дехка «Россия» яхя колхоз. Цу тайпара, паччахьалкхенга комсаш йохкара план 39 процент мара кхоачаш ца еш йисар чхьагӀар довккха Кирова цӀерагӀа совхоз. Духьа дикагӀа лацар гектара тӀара 32 центнер мара комсаш чу ца енача «Калиновский» совхоза гӀулакхаш а.

ХӀанз дӀадахача шера нийсденначча кхоачамбоацарашта алаиз еча хана, боккхача лоархӀаме да юбилейни шера уж ца нийсдалийтара тороеш тахкар. Фуд хӀанз боахамашка тӀайца бехктокхаме декхараш кхоачашдара дер?

Дерригача боахамашка чакхъаьккхай дӀадахача шера итогашта, укх шера де лерхӀараш хеталь собранеш. Цу собранешка белгалъяь декхараш кхоачашдара йола хоадам болла мероприятеш, Масела, паччахьалкхенга дулх дохкара план уж шера кхоачашъяра района боахамаша лаьрхӀад бахача нахагара 2000 бежан эца, хьайбай продуктивность лакхъе, паччахьалкхенна дулха дӀачулуча хӀара бежана дозал 280—350 килограммага дӀиккоадйде. Дика къахьийгад боахамий кхаш леладерашка паччахьалкхенга 10 эзар тонн алат дохкара а. Зиба лаьрхӀа лаьтта шийн хьинаха аьхад, иштта дика кийдаьча лаьтта лоацдача дааа дӀадийнад гураьда алат. ХӀаналехьа кхашка диллад 12 эзар тонн кхо. Гектара дика вӀаштӀехьдаьккхад из гӀулакх «Россия» колхозе. ХӀара денна кхашка кхо дӀаухаш йолча пхе трактора 100—120 тонн кхо дӀахьу кхашке. Ехкаш латт кхашка минеральни удобренеш а. ХӀанз, декъа латтача хана, лоархӀаме да кхашка чудолийташ хий диллар. ХӀаналехьа 2000 гектара тӀа дадьянвад уж балхаш. Иштта дика оттадьд ала йиш я бӀаьстан кхашкарча балхашта юртбоахама техника кийчъяр а. Ерригэ тоаеэча 359 тракторах 270 кӀиэлехьа кийчъяь яьннай.

Района боахамий къахьегамхой хьинар чӀоагӀа аденнад КПСС ЦК Тезисаш кепатехачул тӀехьагӀа. Дерригача боахамашка семинараш чакхъяьхай. Цар ден повестка «КПСС ЦК Тезисий документашш района боахамий коллективай укх шерара декхарашш» яхаш яр. ХӀаьта декхараш бехктокхаме да: 75 эзар тонн комсаш, 39 эзар тонн алат, 8360 тонн шура, 3850 тонн дулх, 845 тонн тха — уж хьал я района къахьегамхой укх шера яха еза юртбоахама продукташ.

Кхоачашдара низъело да декхараш. Цабехкьда кхоачашдулургдолаш-м да. Дош латт уж кхочачдара беррига къахьегамхой сарцадӀбахарах.

Н. КАРАГИЧЕВА.
КПСС Наурски района секретарь.

ХЬИНАР АЙДЕННА

«В. И. Ленин ваь 100 шу дизарах» йола КПСС ЦК Тезисаш лоархӀаме политически теоретически документ санна тӀахийцар производственно-товарни конторя коммунисташа, ерригэ коллективо. Цудухьа тха партийни организаце бера идейно-хьехамен пропагандистски балха ларда а хиина дӀааттай уж.

Коллективана из документ дӀадоаахийтаре хьадае мероприятеш оттаьй партийни комитето. Январь бетта хьалхарча кеношка тха доклачикий группо докладаш йир «В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаь Тезисаш — лоархӀаме политически теоретически документ» яхача темах лаьца. Группе юкъе бар: керттера инженер А. Я. Гуменник, пехий начальникаш В. Г. Курлин, С. Я. Касьянов, А. А. Мартиросов, кхьбола новкъостий.

Парткоме Ленински школай пропагандисташна квалифицированни семинар яьй, методсовета кулгалхочо нов. А. Р. Пуховинсе чулоацам дика бола инструктивно доклад а еш. ХӀанз боккха организаторски болх дӀаболийбь методсовето пропагандисташта долча новкъостала эшаш дола литературен материалаши хержара. Тезисаш Ӏомае йоалеенай политически дешара партийни комсомольски системаш.

Ерригача ленински школашка вӀашагӀа а ехка, дика чакхъяьнай Тезисий хьалхарча темах йола занятеш: «В. И. Ленин — кердача тайпара йола пролетарски парти хьаьр, социалистически революце теоретик бахчер». ПТК машиналъяьъе участка начальника Лямин Борис Михайловича кулгалдеча Ленински школа занятешка яннав со. ВелгалдаккхагӀа доагӀа. Ӏомаеш йола материал лаьдугӀаш барзше дикагӀа кхетаира ший яха мел кхоачар нох. Лямина деш хилар. Школе деша бегӀараш уж (20 саг йа) гӀад а бахе болх шоай пропагандист волча, хӀана аьлча цуна хоа цар уйла тӀехьа а бевам тӀабахийта а.

Хьалхарча темах лаьца беседа еча хана Борис Михайловича дӀаьехаар событей исторически лоархӀам, кагийча марксистски группашкарен кружокашкарен 14 миллион саг юкъе волча партега кхачаьчам КПСС-о хьабена боккха никъ, пролетарски партен хьаьра В. И. Ленина хьалхашка оттадаьь декхар. Парти аьлла хьалхагӀа хьабоалаьй йоккха ленински теоретически тӀехьале.

Пропагандиста дӀахо ладугӀаргий уйла тӀаерзаю империалисташ йола теори Ленина хьаьра, цун вӀашдухььленаш Ӏомаяра. Цул тӀехьагӀа пропагандиста хьахьекхар, Сийлахь-йоккха Октябрьски революци кийчъяра а чакхдаккхара а В. И. Ленина даь кулгал.

Борис Михайловича дӀайостийт, социализм хьалъяре теоретически практически дешаш В. И. Ленина иштта хьоастадьд.

Хьалхара занятеш чакхйолаш Борис Михайловича хьахьокх, хӀанз халкъа боахам дегӀабоалабара керттера лоастам тӀа-тӀа дукхагӀа производстве интенсификаци елга долаш йолча стаде СССР кхаьча хилар.

Из къаьстта гучадаьлар пятилетка тӀехьарча шера плани бюджети чӀоагӀъь йолча СССР Лаккхерча Совета VII-ча сессе.

Юбилейни вахте а етта, производственно-товарни контора коллективо сийленца кхоачашду тӀайнца социалистически декхараш.

Ленински вахте цхьайкне а къахьегама нитало хьахиай цо. Совхи 24 декабре кхоачашъяьй тха предприяте товарни продукцие реализаци яре план. Планал тӀех яьккха миллионаш сома мах а продукци кхаьчай мехкега. Планал совгӀа тӀехдикача мехкаьтта бӀаьш эзараш тоннаш кхачай заводашка, дикка кӀезигъяьй йовш хиина мехкаьтта продукташ, къахьегама оасарие 6 процент лакхъеннай. Дукха а кӀезигагӀа дӀаухийт Ӏы, электроэнерги, хий. Керттерча даькъе уж деррига гӀулакхаш карагӀдьинараш производстве хьалха латтарашш новаторашш ба.

Толаме дӀадоладаьд пятилетка тӀехьара шу.

Партийни комитето, пехоай партийни организацеша шаьра кхетаду, КПСС ЦК Тезисаш тха идеологически болх дӀахо боаржабара боккхача лоархӀаме хилар.

Н. КАЦЕВМАН,
ПТК партийна секретарь.

ХЬАЛХАРЧА МУГӀАРАШКА

Вийса яха за я. ЦӀагӀа сатийна я. ЗӀамига Рашиди Тимури наьне новкъа бац, уж тхьайса тоьаа хо я. Книжка тӀа йийрза ягӀа цар нана Рая. Кхоана аргӀанара экзамен я цун. Шьорае деза хьалха йоийтешка ше Ӏомадьр...

Чапанова Рая Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен педагогически институте моллагӀа ше дӀадоладаь гӀулаах чекхдоаккхаш. ХӀамел из йоалаш, эздий студентка хиларца йоазаш я. Филологически факультета очни отделене тӀехьарча курсе дешаш я из.

Шийна цхьан хана хьехархоша хьаденнар кхуваш йоагӀача тӀехьа дӀадалар духьа хержай педагога професси гӀалгӀай кхалсало. ХӀаьта нахе кхетам бале кийилуш волчоа шийна а дукха за деза. Цудухьа я Рая шийн хургйола специальность кӀоаргга йоваа гӀерташ...

Советски литературах экзамен дӀалуш а филологически факультета курса «В» группа. 47-ча аудиторена юкхе гулбеннаб студенташ. Массане а саькуна, шоашта малагӀа билет кхоачаргдаа хаа. Царна юкъе я Чапанова Рая а.

Сох сон тӀехьагӀа гӀоргаш, кхаш экзамен дӀайла хьалха дӀачуваха лоархӀамаш лаьакаха а. Бакъда, хьалхагӀа де йиш яр тӀехьететта Ӏомаяц Рая. Цун новкъостаюта а хоа массанел хьалха экзамен дӀасина «пхиь» яькха хьаарагӀьар из йолга.

ДагадагӀаш студенташта из денна еча гӀоне цо кхийоле оценка яьккха. Хьалхарча курсе дена иштта тӀехдика дешаш хьайоагӀа Чапанова. Шийна хоьр шийн новкъосташте а дӀахьех цо. Цхьаккха моттиг нийсъеннацц шийна хьатӀаьена саг цо гӀо ца деш дӀамахийта.

ЦӀагӀа ловзага хьажа а, дика деша а, институте общественни вахаре дакъа лоца а вӀаштӀехьдоал хьинар долча студентка.

Грознерче № 57 йолча школе практике хиннача студентий группе староста йир Рая. ЦӀагӀа кагий берий долча нана етта лацар массанел хьалха школе хьавала а нарел тӀехьагӀа чуяха а. Бакъда, цхьаь цхьаеннена хазанлер кӀалдьяннай со е хала да сона со оалаш. Иштта да дилла я.

«КӀезига а со нахи какъайоалеш хилча дега кӀоаргӀа тоам хул сона, тӀеккха яха а со эзлаь па кхьагга хоа сона», — оал Рая. Из ийса да.

Тахае студентка мара яц Рая. Бакъда гаьна дац хьехархочун специальность хилара тешал деш йола диплом цуна бе кхача. Къахьегамах дизаа хургда тӀеккха Рай вахар. Цунна кордонтӀаргда гӀалгӀай кхалсага шийн ираз. Цига а институте санна хьалхарча мугӀарашка из хургхаларах теша доадоагӀа.

В. БУШУЕВ,
студент.

В. И. ЛЕНИНА ДОКУМЕНТАЛЬНИ ТӀЕХЬАЛЕ

КПСС ЦК-арча МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА ИНСТИТУТЕ ХИННА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Ленина хьалам бе цун теоретически болахха тӀехь документаш тӀехь. Владимир Ильича даьча я бӀаьш статьяш, эзарех письмаш, записка, соцамий проекташ, директиваш, телеграммаш, кхыдола документаш, цо дукха докладаш къамаьлаш даьд. XX-ча бӀаьшера Ӏалаьмате боккхийча революционни боламашка кхочаш а хилий, Ленина идейно-хьехамий общества дегӀадоахара, [illegible] прогресс.

30 январе КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Институте СССР МИД хьалйоаьзай отдело Институтон йир советски доазал дезархьш журналисташта йола пресс-конференци. Марксизма-ленинизма Институте директора заместителе, Центральни партийни архива заведующа А. А. Соловьёва пресса болхлошта дийцар В. И. Ленина рукописаш иштта хьалабай, гулъяьй, сийлаьъ-воккхача бахьча документальни тӀехьале гаха лакха хӀанз иштта.

— Советски Союза Коммунистически парта Центральни Комитета къаьстта лоархӀам баьй, бе я бу геттара кӀаьлхай йола литературни документальни ленински тӀехьале гульяра, нораца, архивера, — аьнна болхлошта дийцар А. А. Соловьева. — ХӀанз укх хенахьа КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Институте Центральни партийни архиве гуль а В. И. Ленина 30 эзар совгӀа рукописаш, письмаш, кхыдола материалаш, Владимир Ильича балхаленаш 600 совгӀа миниша, хӀаьта иштта цо цхьа латташ а лоаца а дукха Ленина 400 гергга сурт, из дийна вечча хана дахьад бахьча тӀеволе 870 метр киноленте, Владимир Ильича 11 къамаьл тӀадела 13 граммофонни пластинка.

Укхаза гульаь ерригэ ленински рукописаш, документаш, фотографеш, кинолентеш, граммофонни матрицаш юзаматтатталь а а, чӀоагӀа лора а я.

Ваьча баь болх ӀалаьмагӀа шера дукхьена тахбараш хиннай, цудухьа хала да нераннан цун статьяш, выступленеш, письмаш дукха да аьна. В. И. Ленина сочиненеш бхаззхе гуллама тӀемаш кепатеха а нарайбаза болча 600 балха сиксов. В. И. Ленина документаш дӀахо позеш да.

Марксизма-ленинизма Институте В. И. Ленина производенеш секретара заведующе профессора Г. Н. Голикова дийцар доазал деташе арахьна В. И. Ленина произведенеш мел духха я. Адамий вахара хиттарашта майраш наха сийлакь-воккхача бахьча йоазонаш хьаш миллионаш бола нах. В. И. Ленина произведенеш дуьнен СССР-ен хьалкъий 117 совгӀа болча моттала яьай.

Вай мехка арабаьккхай В. И. Ленина сочиненой пхи гуллам, арадаьлла 36 ленински сборник. Дукхеза арахьай дукхача мотт шера В. И. Ленина произведенеш [illegible] тематически сборникаш, [illegible] произведенеш. [illegible] юбилей [illegible] 300 совгӀа цун документ [illegible] XXXVII ленински сборник.

Шеш къамаьлаш даь чакхбоалаш А. А. Соловьёвай Г. Н. Голиковай [illegible] корреспондентий хаттараша.

Пресс-конференце [illegible] В. И. Ленини рукописаш йола документальни фильм.

(ТАСС корр.).

ЮРТАРЧА КЛУБА СЕРДАЛ

Кхашкара балхаш чакх а даьлла, хIа шина нах мукъабоаллахь а культура ЦIаьгIа уж чулестаргбола гIулакх вIаштIехьдоахкх оаха. Культура ЦIен активаца дагIа а дахне Iаина бе лерхIача балха план оттаю оаха. Цо повкъостал ду наха эшар фуд хи. ТIаьхха аттагIа хул болх бе я.

Наха чIоагIа езаенна культура ЦIагIа кIиран цхьазза чакхйоаха тематически а салоIама а сайренаш, тайп - тайпарча темаех кастkасте еш йола беседаш, еша лекцеш.

Мехка а республике а хиана кхьаккха а мероприяти теркал цIа еш йитан культура ЦIагIа.

ХIанз наха колхозхой КхоалагIча съезда решенеш дIайоэзийташ, В. И. Ленина 100 шу дизарах йола КПСС Центральни Комитета Тезисаш дIайоэзийташ дукха болх бу культура болхлоша. Беседаш ераш лекцеш ешарахи тоъам бац оаха. Хаттарий сайреваш кийчъю, диспуташ ю, кхыйола мероприятеш чакхйоах.

Дукха ха яц тха культура ЦIагIа Колхозхой III-ча съезда бал-хах санъердаме сайре хиина. Дукха нах баьхкабар цига. Ши-шай хаттара жоп кордир хIаранена. Художественни самодеятельноста коллективо концерт оттадир гулленнарашта.

ХIанз яйса самодеятельность хьоахаъ йолаш цох кIеззига дувзаргда аз.

Художественни самодеятельноста илх кружок я культура ЦIагIа болх беш: халхарий, струнни, хоровой, эстрадни, драматически, фотокружок. ТIехьара кхо кружок общественни хьисапе болх беш я. БIаь гаргга саг ла цу кружокашка дакъа лоацаш.

Шоай говзал лаккъара чIоагIа къахьег сцена дукхаезашначар. Тайп - тайпара тренировочни мероприятеш чакхйоах, Грозне дIа а ухаш профессиональни артисташца вIашагIбеттала. Каст - каста уха хьашин ба уж республикански изобразительни искусствах краеведческим музеешка.

Белгалдаккха деза самодеятельносто дакъа лоацараш тайп - тайпарча профессей нах болга: хьехархой, медицински болхлой, механизатораш, доярхаш, дешархой. Царна юкъе кIезига бац вайнахга мехкарий а. ХIанз художественни самодеятельноста коллектив В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаъ программа кийчъеш я.

Культура ЦIагIа болх беча халкъа ансамблах къьастта дош ала дош сона. Юртбоахама къахьегамхошта чIоагIа дукхаезенний из коллектив. Района юрташка кIира кхозза гастролешка хул ансамбле дакъа лоацараш. Цул совгIа лоаллахарча районашка а ух уж. Цига концерташ уттадарал совгIа тайп тайпарча темаех: атеистически, общественно - политически, эстетически, кхыча а темаех лекцеш еш, Къаьстта раздел я В. И. Ленина революционни деятельность-юкъаш.

Цхьабола юртбоахама къахьегамхой Iаш замалахьа а ераьа цхьаьца балхаш деш хул. Уж а бицбалийтац тха культура ЦIен коллективо. Цар доахахьа я автоклуб. Фермашка, мастерскешка ремонт еча бахе кинофильм хьохх, дунен халкъашта юкъерча хьалах лекци еш, Колхозхой III-ча съезда решенеш дIайоэзийташ, КПСС ЦК Тезисех лаьца беседаш ю, концерт оттаду. Укхаза ераш хец «Молния», «Къахьегама листок». ЧIоагIа гIадбола къахьегамхой шолйцига культура болхлой баьхкача. Юхадувла кхаш дехар ду. ХIана аьлча цар массане а самукъадоакх самодеятельни артисташа.

Терко ю культура ЦIагIа ххуш боагIарий а вIашигача берий а. Царна лаьрхIа концертни программаш кийчъю, деш а конференцеш, беседаш ю, утренникаш чакхдоах.

Иштта да лоацца аьлча тха культура ЦIен коллектива гIуллакхаш. Белгалде безам ба оаха беча беррига балха тхоца дикка новкъостал деш КПСС райкома а райисполкома а болхлой хилар. Оаха тIадихьа моллагIа а гIуллакх цIаьхха а теркал ца деш IойиIIа уж.

Шоаш дьаьох кхоачам бац Iац тха болхлой. Кхыча культура цIекой балхацара дикагIйола балха опыт Iомаю. ХIаьта шоай дикадар наха дIадала а кийча ба. Шефски новкъостал ду оаха юрташкарча клубашта. Сайре дIаьхьча, дешара конференци чакхйоахкхча, выставка кийчъеча церна эша материалаш лу, езе методист вохийт.

ХIанз В. И. Ленина 100 шу дуза юбилей гаргакхаьчача хана дукха да лерхIараш. Цу денна пакъарболлаш чакхйоаха мероприятеш моллагIа кхьараш сенна а йоацаш чIоагIа беккхтоккаме йолга кхетаду оаха. Цудухьа цIенхашта кийчъю оаха уж.

Т. ДАМАДАЕВ,
Велана районни культура ЦIен директор.

Нагахьа бер хургдац дунен тIа эгара санъердамегIен тоам болашагIен мола аьттув болца Незнайка ца вовзаш...

Берий писатела Н. Н. Носова повесташ тIарча цу турпала цIи белггада фаьлтаца мара юца ца хезача тайпара дIаньржа я. «Курьер ЮНЕСКО» 1967 шера баьчхоамагIа, дунен моттанха 1965 шера яьча переводий дукхагга диллача беррига ерсий писателашта юкъе кхоалагIа моттиг Носова лоацар.

ЗIамига турпал книжкай оагIонаш тIара радиопередачашка, берий театра сценаш тIа, цIеймта хетадаь арахецача открыткаш тIа... вахкав.

«Незнайка цун доттагIий гIулакхаш», «Незнайка Мальха городе ва», «Незнайка Бетта тIа ва» яхаш а сага дикагIа доза гIулакхаши уйлаша бераштта дег чу йоссеш а долча Носова книжкай лакиха мах баьб — 1969 шера РСФСР Паччахьалкхен премии хьожаьй писатела Н. К. Крупски цIерагIча литература лаьхъе.

СУРТА ТIА: Николай Николаевич шийшийн нийна вoIаш Игорца. Аьттехьа — цун фаьлта тIа вувдан турпал — Незнайка.

П. Лесной сурт.
ТАСС фотохроника.

ЕРРИГРОССИЙСКИ СЕМИНАР

Российски потребительски кооперацие хлебопекарни промышленноста болхлой семинар хилар дукха ха йоаццаш Грозне. Ульяновски, Пензенски, Куйбышевски, Ростовски облпотребсоюзий, Краснодарски Ставропольски краевой потребсоюзий, Башкирски, Къилбседа - ХIирий, Черсий-Балкхарой, Дагестански, Нохч-ГIалгIайчен республикански потребсоюзий викалаш бар цу семинаре дакъа лоацаш.

Потребительски кооперацие хлебопекарни промышленноста декхарах, технически прогресс ярах керда технологически оборудовани юкъейоалазр, арахецача продукце дикал лакхъярах, кхыча темаех а массехк доклад йир специалисташа. ДикагIйола балха опыт дIахьа кийчар.

Грозненски № 4 йолча респотребсоюза производственни комбината маькх ечв заводашка, Веденан района кооператораш болча хьошалгIа баха хилар семинаре дакъа лаьцараш.

В. ТИМОФЕЕВ.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ГРИПП: ЦУНАХ ЛОРАВАЛАР, ДАРБА ДАР

Грипп тайп-тайпара йолча фильтрующи вирусаша хьоадеш дола хала инфекционни лазар да. Шера керте юкъ-юкъера нах цамогаш хилаpал совгIа шерра эпидемически дейжаш я хул из.

Нохч-ГIалгIайче а мехка кхыча моттигашка а юкъ-юкъе грипп хилар бакъдир лаьрххIа лабораторешка дакъа тоххамаша. Бакъда январь бутт юкъе кхаьчача гIоала дукхагIа хилар гриппах цамогаш бола нах.

Гриппах цамогаш хул моллагIа ха йола нах, бакъда грипп хала хул бераштех боккхийча нахах. Грипла вирус, ерригa кхийола вирусаш а санна, клетка чухь хьахула а цу чу еба а паразит я. Цудухьа хала да клеткана Iатткъарг я йоацаш, из вирус юргIола молхаш хьае. Грипп хьадоаз из долча сагагара цун Iиршинг даьлча, кхайкавича, чIоагIа луш къамаьл дича. Клетка чура араьлча вирус дикка чохка ла сердал, лакха температура, мух, дезинфицирующи средстваш Iеткъе.

Гуча ца доалаш къайлагIа грипп долаш цхьа-цхи, кхиметтел кхо ди а дакххх тарлу сага. Шикко ди доакх цо чIоагIа сахделий. Сага хьалхагIа шийла хет, цул тIехьагIа дегI доагаш йIайха хет, температура 40 градусага кхочаш лакх я луш. Корта лаза болалу хьажа юкъера, къаьстта бIаргцIацкъамашта тIера, дегIа низ бох, голаш хотталуча хьакхнигашка лазараш уттт, корта бIогора ух, лергашка тата отт. Юххьанца бага йокъалу, лакашка хIама Iеттаж санна хеталуш лазар отт. Цул тIехьагIа бIаргаш лазадоал. Цхьаза бIарганогIараш лазадоал, бIаргех хий дуьл, мераж Iоух, къамарг йокъалий кхайкалу, бордаш этт. Юхь цIийлу, са каст-касте доох, цIен даьлеmа лохлу, боарамал лохагIа бетталу пха. Дега гарт дика хозаш яц, цхьаза хала миокардит (дега мышцана восполени хилар) а дега сосудашта лазар а хул. Лакха температура латт шин-кхаь дийнахь. Цхьаза пхи ди а доакх цо, лазар харцдаьлча кхы а дукхагIа кIаьхлу из (шин-кхаь кIиранга кхоачаш).

Грипп сага дукха Iайх ца деш, отта дIадаргаь, нагахьа санна чай дийца хIамаш сага аттагIча формах хиннадале. Цхьабеннайха цу тайпара болча унахошкара Iетттара сиха хьадале йиш я лазар. Грипп харцдалара эггара а эрхац йола белгаленаш я нахкаш йоаггай (воспалени хиина) гриппозни стафилококковни кIаьдаш довлар, лерга юхе, мерий чу, хьажахкъа воспалени хилар, невриташ, менинго-энцефалиташ керта чурча хьаьна лазар хилар, миокардиташ хилар. Гриппах саг валара керттера бахьан да грипп харцдалар.

Грипп кхераме да кхы цхьаькха хIаманна а. Цо ше кхайттача сагах доакха деррига хронически лазараш хьоаду (ревматизм, туберкулез, дийха, жамарашта хиина лазараш), хIаьта иштта боккха кхерам тIа а тосс. Цо организм лореш мел дола низаш доахаду. Цудухьа гриппах цамогаш хилара зIаммига дегабуам бича лор волча вала веза, хьанийхача дикагIа а да. Гриппах цамогаш бола нах шоай цIагIа боллашехьа вокхарех къоастабергба, бакъда больнице хилча толашагIа да.

Нагахьа санна гриппах цамогаш вола саг цIагIа вита вале, из дIайхача, сийрдача, дика фо долча цIагIа хила веза, кхыча нахах из къоаставергволаш, цун метта цхьа кхоллар хьалхашка олла деза. Из чуволча цIагIа каст-каста керда фо чудайта деза. Унахочоа йIайха хIама тIайнилла еза, коташка грелка йилла еза, дукха дIайха дaa хIама дала деза (шура, лимон чутесса чIоагIа чай, кофе, какао). Дуаш дола хIама кере атта хургдолаш, колорийность йолаш, тайп-тайпара, витаминех диза хила деза. Гриппах цамогаш волча сага хьожаш волчо шийн кулгаш дIайлача хица, сапа а тохаш дила деза, баген мераж къайлайоакххаш хинкси алла деза. Къаьстта лоралуш хила беза бераш доакош бола ноновой. Унахочоа даа хIама луш йола пхьегIа ше къаьста а хIедж йоахача хи чу юлуш а хила еза. Цо мерех хьийкхе йовлахх, юхьмаpаж йилача хьокааш хинпа гата, кIах ухкевь хIамаш кIедж йовхача хи чу йитта еза. Из чуллача цIек яй, кораш, кеIараш дезинфицирующи средстваш техача хица дийнахь шозза — кхозза цIенде деза.

Гриппах цамогаш хиначое дикагIа йола молхаш бIайхача метта аллар, сатийна моттиг. Лазар лаьгIденнбачул тIехьагIа а цхьайна ха ииxха еза метта уллаш — дегIага а са доахача моттигашка а низ болейтадь хIана аьлча грипп эггара чIоагIагIа царна Iатткъ. Молхех дикагIа я интерферон, гамоглобулин, сыворотка. Грипп харцдаьлча а из ца тиллийтара а эггара дикагIа йола молхаш я антибиотикаш. Организм лазара дикагIа духьалоттаргIолаш дукха а масса тайпа витаминаш на еза, къаьстта витамин «С».

Корта, мыцшаш, маьженаш хотталу моттигаш лазаш хилча, невриташ хилча, лазар теден йола молхаш — анальгин, пирамидон, аспирин мала еза. Дега-сосудисти системана лазар хилча кардиамин, эфедрин, камфора, кофеин мала еза.

Белгалдаккха деза цамогаш хургвоацаш лоравалар дукхача даькъе сагах шийх тиша хилар. Цамогаш волча саго хIаране хеттаде деза шийх кхычарна лазар дIаларгхилар, цудухьа из махулла кIезигагIа дIахьоккхилуш хила веза шийн цIагIарча нахах, кIезигагIа кийсвала веза общественни моттигашка. Гриппах цамогаш хургвоацаш лорау физкультурен спорти еш хилча, къахьегамен дувча хIамаш режим лоаттаеш хилча, цIена дийлача.

Вай республика унахцIено лорарра министерства, цун гриппа духьаларча комитето хьалхе а оттадаь да грипп да хилийтара а дIа це даржаржийтара а де деза гIулакхаш. Ерригача учреждениешка, предприятешка, дешара заведенешка профилактически гIулакх ду: помещенешка а наха а кварц-установкашца облучени ю, помещенешка дезинфекци ю, химсе повязкаш еш я. кх. дI. Гриппах лоравалараш из дIа ца даржийтарах лаьца нахана беседаш ю, лекцеш еш. ГIулакх доаца нах больницешка, берий учреждениешка чубитац. Нагахьа санна грипп даьржа дукха нах цамогаш хилча школашта, ерригача берий учреждениешта, кинотеатрашта, клубашта карантин оттаю.

ХIанз поликлиникашка гриппах цамогаш бола нах тIаьйбеш лаьрххIа йола моттигаш я, гриппах цамогаш болаш цIагIа болча наха гIулакх деш бола медицински болхлой дукхагIа ба, кхы тIаьша транспорт къоастаьй. Больницешкен поликлинишкен уха нах кIезигагIа хилийтара лораштa боьхо сенна цхьан ханна пхе денага кхечалца йола больнични лист яла. Нах дукхагIа хьачуза йиш хургйолаш больницашка дукхагIа мехгеш оттадаь, больницеш, аптекаш, берий учреждениеш молхаша бизза Iалашъяра кхы тIа а ахча къоастадаьд.

[redacted]

Л. АРАКЕЛОВА,
Грозненски 1-ча городской больница инфекционни отделене заведующи, республика керттера штатни йоаца инфекционист.

ЛЕНИНА ЙОАЗОШЦАРА БЕЗАМ ЛАКХЛУ

ВАШИНГТОН, 29 январь. ТАСС. Корр. В. ЧУКСЕЕВА хьахоийт:

ВIашагIкхийтача Штаташка лакхлуш латт В. И. Ленина йоазошцара безам. Из геттара белгалде хIанз деррига прогрессивни адамаш Ильич ваь 100 шу дизар белгалдаккха кийчлуче хана.

Города Балтимора (штат Мэриленд) централь ярех йолча Паркавени яхача улица тIарча «Нью эра» яхача книжкай магазина юха гIолла тIехбоалача наькха теркам тIиоз витрине оттадаьча В. И. Ленина портреташ книжкашеш. Магазина даьек волча Роберт Ле ТАСС-а корреспондентага дийцар, укхаза доахача деррига литературах марксизма классикий йоазоша 25 процент лоац, акаш. Къаьстта йIаьхий а В. И. Ленина произведенешта лаьрхIа къоастаь стена. Укхаза оттабаь ба цун сочинеш бизза гуллам, Аграрни доша «Маркса критикашка», «Советски Iаьдали кхалсага кьаиь», «Паччахьалкхев революци» яха а кхы дукха йола а произведенеш.

«Нью эра» яхача магазина чу ухача наьха Ленина балхашцара безам боккха а тIа-тIа лакхлуш а ба, — йоах Р. Ле. — Аз из ма ма магазина да хилярах тарра, эггара хьаьха Ленина книжкайта дешдола заказаш хадданза лакхлуш хилярах. Белгалдакхха довзгIаш да тайп-тайпарча а тайп-тайпара ханаш йолча а наха уж хеттаж хилар. Укхаза хул Балтиморерча колледжей гаьна йоацаш йолча Мэриленски университетен студенташ, интеллигенци, болхлой. Цхьабакъда Ленина произведенеш эггара дукхагIа хетт кагирхоша».

Хьона хетачоа, хIанад из аьтна ТАСС корреспондента шийга даьча хаттара Р. Ле жоп делар: «Со чIоагIа тешаш ва политика йоза гIертача наьха — хIаьта студенташка бола кагирхой вай ханара ира проблемаш тIа-тIа дукхагIа йоаза гIерт — йиш яц уж дешаш довза, Ленин ца вайзача. Тхо долча ух тайп-тайпара политически никъ бола нах, каст-каста къоасамаш дуол цар. тIаккха магазинах хеталу дискуссиони клуб. Цхьабакъда, массане а бакъду Ленин Iалашате воккха сиг хилар».

Доазол дехьара

БАЬЧЧА ДАГАВЕХА

В. И. Ленин ваь 100 шу дизарца дувзаденна Финлянде 200 совгIа мероприяти ерсыл. Царна координаци яра йиллай 42-учреждени организаци викалаш юкъе баха йоккха комисси, царна ерригача политически партей, Хельсинки Тамперен муниципалитетий, столицерча университета, болхлой спортивни союза, радио, телевиденена, и. кх. викалаш а болаш. Финлянде президента Урхо Кекконеча массе тайпа новкъостал ду Йоккхача комиссе болха. Цу комисси хьалхе а лоаш Хельсинкие юбилея дийнахь хургьа торжественни собрани.

Фински халкъ шийн лоIаме хилар лоаш долга 1905-чен 1906-чен шерашка Ленина хьаллаьцача Тамлере апрель бетта хургьа «Ленинни кагирхойн» яхача темах йола семинар.

Боккха теркам тIаозаргба ЮНЕСКО вIашагIтохаш йолча «Ленина образовани, Iилма, культура дегIахари» яхача дунен хилкъашта юкъерча симпозиумо.

Финлянде столице боагIаргба тайп-тайпарча мехкашкара бовзаш бола Iилмахой; паччахьалкхаеги общественни деятелаш. «Финлянди — СССР» яхача общества инициативах «Ленин Финлянди шийн лоIаме хилари» яхача темах йола фински историкийн общественни деятелийн семинар хургьа.

Дукхача газетийн журналийн планаш тIа оттадаьд В. И. Ленина ваь 100 шу дизара хетаь лаьрхIа йола комераш е приложенеш араяха.

Матти ПЮКЯЛЯ,
Е. ЖЕЛЕЗНОВ,
АПН корр.

Хельсинки.
(Телефонаца).

ПЕНТАГОНЕРА ШПИКАШ

ВАШИНГТОН, 29 январь. (ТАСС). Пентагона официально бакъдир шийн цхьан управлене «кхыча тайпара уйла йола» вийрикхацаш белгалбоахаш хилар. Пентагона лаьрхIа йолча заявлене тIа йоах, мичистерство уттаю «къаьстта йола списка» — «граждански беспорядкашта» — иштта цIи йоакх америкаaски Iаьдало граждански бокъонаш бахьан къовсам лоаттабераше Вьетнаме боча тIома духьал берашен ечв дукха нах юкъе болча выступленех — юкъе хьинара дакъа лоацаш йолча нехкацIараш воьш, сурташ доах.

Уж факташ бакъ ца йича ялендар Пентагон «Вашингтон манслие» яхача журнала тIа американски эскара хьалха хиннача капитана К. Пайла «Пентагона шийн доаца гIулакх леладу» яьнна хьаккхийкадьчул тIехьагIа.

АНГЛЕ НАХ ЧУБАХА ЦIЕНОШ КIЕЗИГАГIА ХЬАЛДУ

ЛОНДОН, 29 январь. ТАСС корр. Ю. УСТИМЕНКОВ хьахоийт:

Англе дикка кIезигагIа хьалду наха чубаха цIенош. Селхан наха чубаха цIенош хьалдеча министерстван моттигерча управлени баьча хоамах, дIадахача шера 1968 шерачул 47 эзар гарга кIезигагIа даьд цIеношка квартираш.

Хоржамашта хьалхарча шийн манифеста тIа лейбористски партеда аьнадар консерватораш хинначун «лохагIча маьхех дикагIа хьалаш долаши» хIара шера 500 эзар керда цIеношка квартираш хьалдейтаргда ше. Цхьабахьа дIадахача шера консерватораш Iаьдала керта лаьттача тIеххьарча шера даьрел кIезигагIа керда цIеношка квартираш хьалийр.

Иштта белгалдаккха дезаш да Англе нах чубаха цIенош кIезигагIа хьалларна кхьана квартира доаккхар, цхьаьца йолча районашка 20 — 25 процент а луш лакхдалар.

Англе нах чубаха цIенош мел дукха эш хьетадергда хIанз мехха «нах чубаха мегаргдоацаш» ши миллион гаргга цIеноц да яхача официальни дакъех.

ЦIеноша доацарий дешашка хьежача «Шелтер» яхача общественни организаци беча доарехIамах Британски гIайреш тIа бахача нахах цхьа миллион совгIа вокха саг хаддаш вакха цIенош доацаш ва.

БОНН—ТЕЛЬ-АВИВ ЯХА СОА

Рейнски столице официально дIаккхайкадаьд Израиля кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Эбан ФРГ-е воагIаргхилар. Цунца дувзаденна моттигерча журналисташта юкъе дуаш Израилан Малхбузен Германехен юкъе айхха бувзамаш да, яхаш. «Генеральанцайгер» яхача боннски официоза гуччахьа доккхал ду Iарбий мехкашта духьал ях дийнахь «тIом» хиначa хана ФРГ ерригa а Израилгахьа яр, яхаш. «Рейнише поста» дагадохийт Малхбузен Германе Израила гера лоаттадаь хилар. Иштта хоаш да, израильски эскара эшараш ФРГ-е тIема кийчбаь хилар а.

Белгалдаккха доагIаш да шийн хана Бонне вахийта посол израильски тIеми министерства генеральни директор Бен Натан хилар. Укх денoшка Бен Натан шийн хьалха хиннача посте Тель Авиве юхавахав, Израилен ФРГ-ск тIема гIозарашта юкъе бувзам лоттабер я хургволаш.

А. ЖОЛКВЕР,
АПН — Радио - корр.

Бонн.

ПИР. ТIом чакхбаьнначул тIаьхьагIарча хана Польски Войска саперашт шоай са ца кходеш къахьегар баьхьан долаш Польша территоре тIара хьа а леха дIаяьхай гитлеровцашца юкъейита бIаь миллион совгIа минаши снарядаши, авиабомбаш, гранаташ.

Минаш дехаргаш бе а еха, оахача лаьттай 600 эзар гектар а дамгIенийн хьуний 450 эзар гектар а техкай майрача тIемахоша. «Iаьржача Iоажалцара» тIом хIанз а летташ ба.

СУРТА ТIА: минаш дехаргашца хьунаш тохкаш латт Сандицш районе (Лохера Силези).

ЦАФ—ТАСС сурт.

■

Автомобилаш ер — болгарски индустре эггара къонагIа долча доакъоех цаI. Пловдив, Шумен, Ловеч яха городаш — промышленноста кердача тайпаж пентраш а хинка дIаэттай. «Москвич-408» а «Москвич-412» а, «Рила», «Фиат-850» а «Фиат-124» а, «Булгаралпин» яха спортивни лимузин, «ГАЗ-53» — уж я НРБ автозаводашка толаме вIашагIъехка Iомаьча машиний маркаш.

СУРТА ТIА: легковой автомобилаш вIашагIъехха конвейерашт.

БТА—ТАСС сурт.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоалех Грознен морхаш а йолаш, лоа а делхаш, къилбаседа - малхбузехьара боарамегIа, цкъаза чIоагIа мух а хьекхаш ха хила я фегара температура республике гIоала 5—10, Грозне 5—8 градус шелал йолаш хила а тарлу. 1-ча февралера 4-ча февралс кхачалца морхаш я йолаш, юкъ-юкъе акха я аккаш, лоадама йовхаш а йоцаш, хьалхарча денoшка юкъ-юкъе лоа а ихкеш, йийхача хаха цхьаьцайолча моттигашка дохк а довлаш, лостамаш хуваш, хьаьгIо гIаьхкьача боарамга кхочаш мух я хьекхаш ха хила а фегара температура буйсашка 12—17, йийхкача хана 17—22, деношка 4—9 градус шелал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТНЦИ

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ГОРОД ГРОЗНЕ КЪАХЬЕГАМХОЙ ТЕРКАМГА!

Нохч-ГIалгIай Респотребсоюза Грозненски горпоопторга комиссиони маьхах цхьан килограммаш 2 сом 30 кепеги долаш дуах нохк тиканаш:

Тика № 1 — Мира улицагIа.
Дукха павильон — Центральни рынок.
Тика № 2 — Ленина улицагIа, 87.
Тика № 6 — Краснознаменна улицагIа, 71.
Ларек — Катаямерча базар тIа.
Ларек — 36-ча участке.
Ларек — Кирова цIерагIча поселе.
Ларек — Черноречье.
Ларек — Октябрьска районерча 12-гIа участке.
Ларек — Березкана юхе.
Тика № 7 — Заводской района.
Ларек № 14—2-гIа колхозни рынок.

Грозненски горпоопторг.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

31 январь

6.30 — «Юрта Iуйре». 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — Баьчча бIаь шу дизара хетаю (эрсий меттала). 8.50 — Ашараш. 9.00 — Москва. 15.15 — Литературни передача «ВIашагIкхетар» яхача Воскресенски книжка тIера дакъа. (нохчий меттала). 15.30 — «Новкъост» йоккхагIа йолча классически деша бегIараштa. 16.30 — «Вадахьажар». 16.55 — Спортивни орбита тIа. 16.50—Концерт. 17.30 «Къонахий» (эрсий меттала). 18.00 — «Вай индустриальни махке». (нохчий меттала). 18.15 — «Дуьна тешама берашн» яха передача (нохчий меттала). 18.30 — Эвласузтанови Цугаевски иллеш 19.00 — Москва.
дакъа.(исчезаемт .20—ала).15Ж йоа рaI

ТЕЛЕВИДЕНИ

14.20 — Передачай программа. 14.25 — Инженер Костиченко. Фоторепортаж. 14.35 — Музыкальни пауза. 14.40 — Шаьлара писаьма. Музыкальни школах йола передача. 15.20 — Кинопрограмма. «Советски литературни искусстваш мастераш». 16.30 — «Старт», Телевизиони спортивни журнал фильм. 16.30 — «Алый парус». ПокжхагIа йолча классически деша бегIараштa. 17.00 — Дешаршата. «Азербайджански ССР» яха фильм. 17.20 — Ленина музыкага лаьрхIа (гIалгIай меттала). 17.50 —Кинолюбителий клуб. «Чиям кхаш цIи йолаш хайтта да». 19.05 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.20 — Киножурнал. 19.30 — «Теремок». 20.00 — Ах бIаь шера летопись. «1918-гIа шу». 20.55 Передачай программа. 21.00 — «Порохан эгаш яц» яха художественни фильм. ШолагIа серя.

1 февраль

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.10 — Передачай программа. 12.15 — Къона ленинец. 12.45 — Бераштa «Костенко саг» яха художественни фильм. 14.15 — «Ташкент молх эгар» яха документальни фильм. 15.20 — Химикий культура Дворца художественни самодеятельноста концерт. 16.00 — «Знание» яха Iилмаш - популярни кинопрограмма. «ХьуналгIа хинка». 17.00 — Заводах дола концерт (нохчий меттала). 17.00 — Похалургйоацарий союз. Таджикски ССР. 20.45 — Передачай программа. 20.50 — «Грефони паччахь» яха фильм-спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам. — 3-39-11; белхала секретара — 3-34-38; партейн вахарах, культурах, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта бовхханий писькой отделий— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцен просп., 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05027. Заказ № 669.